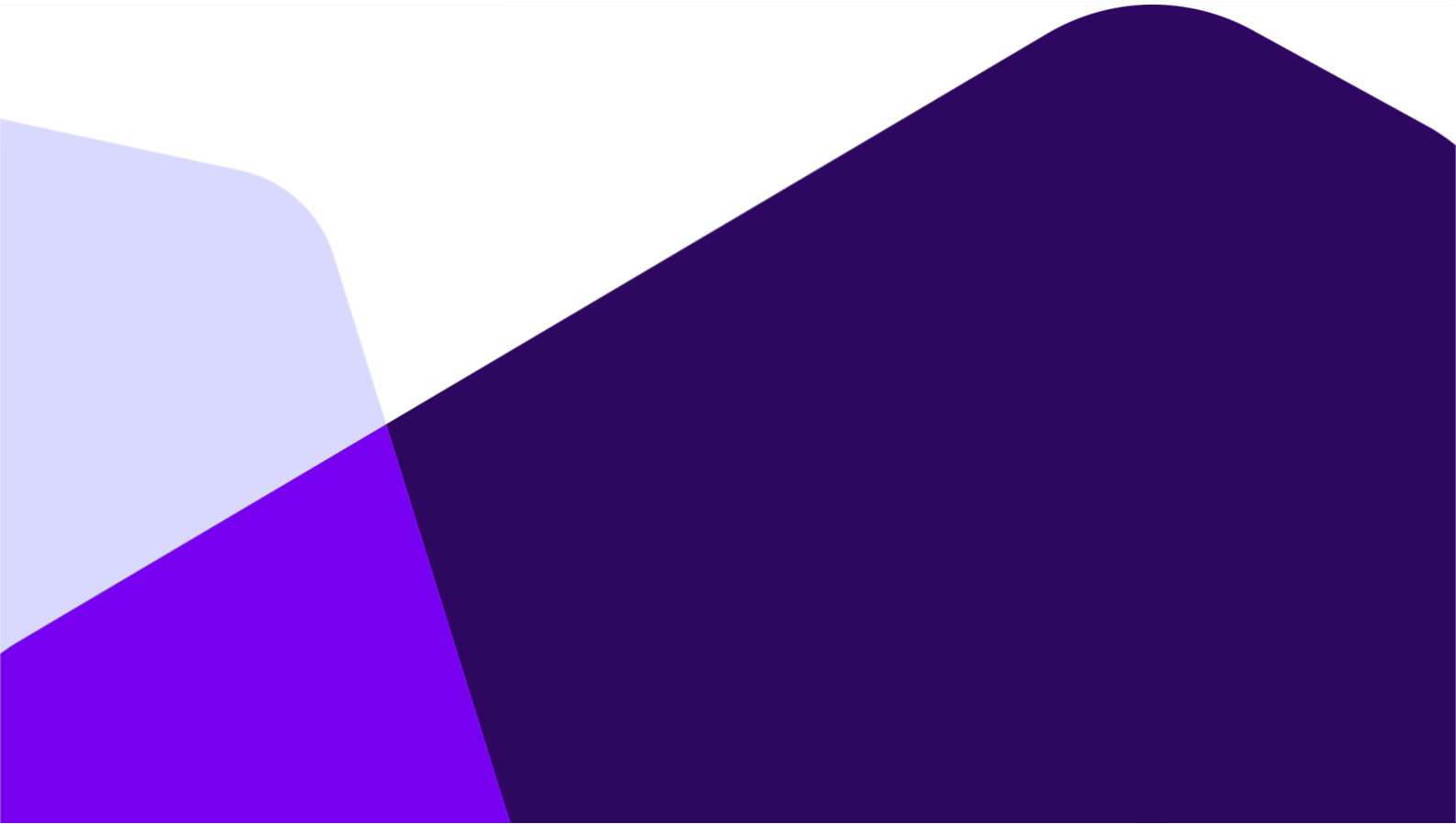

Celina Hristov / 232694

Har «woke» blitt en joke?

Hvordan oppfatter ungdom «woke- kulturen» på tvers av politisk ståsted i Norge i dag?

Universitetet i Sørøst-Norge

USN Handelshøgskolen

Institutt for økonomi, historie og samfunnsvitenskap

Postboks 4

3199 Borre

<http://www.usn.no>

© 2024 Celina Hristov

Denne avhandlingen representerer 30 studiepoeng

Sammendrag

Denne mastergradsavhandlingen er et avsluttende verk i forbindelse med en master i samfunnsanalyse ved Universitetet i Sørøst- Norge (USN).

Avhandlingen er en kvalitativ studie om woke- kulturen blant dagens ungdom som tilhører generasjon Z. Jeg har forsket på hvordan engasjerte ungdommer fra ulike politiske partier i Norge oppfatter begrepet woke som definisjon, kultur, og deres formening om utviklingen av debatten. Hva er grunnen til at flere stadig betegner seg som anti- woke? Er woke- debatten egentlig er så betent som den oppfattes på sosiale medier, og hvorfor tar kanselleringskultur så stor plass i woke- debatten?

Metoden for forskningen er kvalitativ med utgangspunkt i en induktiv tilnærming, og konklusjonen settes på bakgrunn av fem dybdeintervjuer med ungdommer som i denne studien representerer hvert sitt politiske ståsted. Gjennom deres ideologiske prinsippgrunnlag drøfter de hva «woke» betyr for dem, hvordan fenomenet har bredt seg ut i Norge, og nødvendigheten av myndigheters tiltak til å opprettholde mangfold og inkludering i næringslivet, på sosiale medier, og ellers i samfunnet.

Mange ungdom kan assosiere woke- kulturen med kanselleringskultur, og flere tørr ikke ytre seg i frykt for å bli utstøtt av samfunnet. Kanskje det er en grunn til at «anti-woke» høyresiden gjorde et brakvalg i skolevalget, da de løftet spørsmålet om woke-aktivistene innskrenker ytringsfriheten når de egentlig skal være på vakt etter urettferdighet av minoritetsgrupper som kan bli utsatt for hets.

I masteroppgaven kan man lese om de ulike oppfatningene av frihetsbegrepet på tvers av politisk- ideologiske prinsipper, myndigheters tiltak i tråd med sosialliberale grunnpilarer som diskrimineringslov og kjønnskvotering, samt hvordan ulike ungdomspolitikere ser woke- debatten i Norge og hvorfor flere ønsker å ta avstand fra en bevegelse som i utgangspunktet skal verne om minoriteters rettigheter.

Abstract

This master's thesis is a final work in connection with a master's in social analysis at the University of Southeastern Norway (USN).

The thesis is a qualitative study of the woke culture among young people of generation Z. I have researched how politically engaged young people from different political parties perceive the term woke as definition, culture, and the development of the debate. What is the reason why more people still describe themselves as anti-woke? Is the woke- discussion as heated among young people as it is perceived on social media?

The research method is qualitative based on an inductive approach, and the conclusion is based on five in-depth interviews with young people who in this study each represent their own political point of view. Through their ideological principles, they discuss what "woke" means to them, how the phenomenon has spread in Norway, and the necessity of the authorities' measures to maintain diversity and inclusion in the business world, on social media, and otherwise in society.

Many young people associate the woke culture with cancellation culture. More and more young people do not dare to speak out for fear of being ostracized by society. Perhaps there is a reason why the anti-woke right made a landslide election in the school elections, as the right-wing youth politicians associate the woke culture with a restriction of freedom of speech, but aren't the woke- activists only on the lookout for racism and injustice by minority groups who may be exposed for hate?

In the master's thesis, one can read about the different perceptions of the concept of freedom across political-ideological principles, the authorities' measures in line with social liberal principles such as discrimination laws and gender quotas, how different youth politicians see the polarized woke debate in Norway, and why more people want to distance themselves from a movement which is basically supposed to protect the minorities rights.

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	2
Abstract	3
Forord	6
1 INNLEDNING	7
2 PROBLEMSTILLING	8
2.1 Den sentrale debatten i Norge	9
2.1.1 Woke i det offentlige ordskiftet	10
2.1.2 Woke i kultur- Norge	11
2.1.3 Woke som en faktor for innskrenking av ytringsfrihet	11
3 METODE	13
3.1 Kvalitativ metode	13
3.1.1 Hvorfor kvalitativ metode?	14
3.1.2 Induktiv metode	14
3.1.3 Validitet og reliabilitet	15
3.2 Intervjuer og utvalg	16
3.2.1 Etske retningslinjer	18
3.3 Litteratur og utvalg	19
4 TEORI	20
4.1 Identitetspolitikk	20
4.2 Hva er woke?	21
4.2.1 Woke- kapitalisme	22
4.2.2 Woke og kanselleringskultur	24
4.3 Verdi, kultur, livsstil og generasjon Z	25

4.3.1 Generasjon Z	26
4.4 Makt og maktspråk	27
5 LIBERALISME OG SOSIALLIBERALISME	28
5.1 Liberalismens ideologiske utspring	28
5.2 Sosialliberalismens skillelinje fra klassisk liberalisme	30
5.2.1 John Rawls og kampen om rettferdighet	32
5.3 Kritikk av liberalismen	33
6 EMPIRISK DATAMATERIALE	35
6.1. Informant 1	35
6.2 Informant 2	39
6.3 Informant 3	42
6.4 Informant 4	47
6.5 Informant 5	50
7 DISKUSJON	55
7.1 Resultatet av intervjuene	55
8 KONKLUSJON	64
8.1 Progressive verdiendringer og flytende sannheter	64
8.2 Woke = kanselleringskultur	66
8.3 Woke i Norge	67
8.4 Statlig ansvar og sosialliberale tiltak – fungerer dem i praksis?	68
9 AVSLUTNING	70
10 BIBLIOGRAFI	72
11 VEDLEGG	77

Forord

Kjære leser.

Med denne mastergradavhandlingen avslutter jeg en 5 års lang utdanning med en mastergrad i samfunnsanalyse ved Universitetet i Sørøst- Norge (USN). Etter en bachelorgrad i kulturledelse og en i historie, ønsket jeg å fordype meg i samfunnsvitenskapen som senere gav meg et unikt kunnskapsgrunnlag og inspirasjon til å skrive denne avhandlingen.

Jeg brenner for kultur. Jeg brenner også for ungdom. Kulturen blant ungdom er stadig i endring, og ofte blir støvet børstet av gamle fenomener som introduseres i en ny drakt for en ny generasjon.

Woke- kulturen er en av dem. Engasjementet rundt temaet i norske riksmedier har bevist at ungdommer vil ta plass i debatten, og jeg var nysgjerrig på hvordan debatten endte der den er i dag – og ikke minst, hva staten kan bidra med for å løse opp nøstene.

Avslutningsvis ønsker jeg å takke alle som stilte opp til intervju i forbindelse med oppgaven. Samtalene var utrolig reflekterende og innholdsrike. Ikke minst ønsker jeg å takke min veileder Glenn Diesen for kunnskapsrike veiledningstimer, konstruktive kommentarer og tips til oppgaveskrivingen.

God lesing!

Porsgrunn, 11. mai, 2024

Celina Hristov

1 INNLEDNING

Begrepet «woke» har uten tvil blitt et ord ungdommer kjenner til. Man snubler over begrepet over alt; på Tiktok, Instagram, diverse andre sosiale medier, og ikke minst lokale- og nasjonale mediehus.

Sommeren 2023 var en periode der leserinnleggene om «woke» tok helt av.

Ungdomspolitikere og andre samfunnsdebattanter slengte seg på debatten og skrev så blekket sprutet! Kommentarfeltene kokte med forkjempere og motstandere. Woke-aktivistene mener at vi lever i 2024 og trenger aktivismen i samfunnet, mens andre er fullstendig lei.

Hvordan ble debatten så polarisert?

Ordet «woke» vekker uten tvil oppmerksomheten til ungdommen – det har nesten blitt et «it-ord». Høyreorienterte ungdomspolitikere bruker det i mange kontekster som «clickbait»; Det er «woke» å støtte Palestina. Woke-kulturen vil gjøre Norge til «det neste Russland».

Det betyr ikke nødvendigvis at begrepet brukes riktig, men det skaper oppmerksomhet.

Folk leser «woke» i overskriften - og trykker.

Har dagens bruk av begrepet ført til at woke har mistet sin betydning og blitt utvannet i kjølvannet av en kanselleringskultur? I hvilken grad blir denne aktivistbevegelsen assosiert med kanselleringskultur og et lovverk som kan begrense ytringsrommet?

Er «woke-mening» et politisk korrekt verktøy som normaliserer hva som er en riktig mening?

Woke-aktivistene florerer på sosiale medier. De kjemper for å markere atferden til dem som kan virke truende for utsatte minoritetsgrupper og gi dem konsekvenser. Kampen om frihet for enkeltmennesket og grunnleggende menneskerettigheter er et grunnprinsipp. Alle skal få lov å være absolutt hvem de vil – og hva de vil. Ytringsfriheten er også et grunnleggende prinsipp for liberale demokratier. Er det et paradoks at minoriteter blir beskyttet av strenge lovverk som kan krenke ytringsfriheten? Hvor går terskelen for hva som er innenfor normen?

2 PROBLEMSTILLING

Problemstillingen tar utgangspunktet i utviklingen av woke- begrepet. Jeg ønsker å dykke dypere inn i hvordan ungdommen oppfatter «woke»: er de «årvåkne» over begrepets betydning? Er det en fordel med at woke- fenomenet har tatt det offentlige ordskiftet med storm, eller er ulempene større en fordelene?

Forskningsspørsmålet blir dermed slik:

«Hvordan oppfatter ungdom begrepet «woke» og dens aktualitet i Norge på tvers av politisk partitilhørighet, og i hvilken grad kan fenomenet knyttes opp mot sosialliberale prinsipper?».

Derfor ønsker jeg å gjennomføre en kvalitativ undersøkelse med ungdommer som tilhører generasjon Z av fem ulike politiske partier for å kartlegge deres synspunkter og erfaringer med woke. Jeg ønsker å finne ut om det er et mønster i informantenes svar på tvers av politisk tilhørighet med et utgangspunkt i grunnleggende intervju spørsmål;

- Hva betyr woke for deg? (Oppfatning)
- I hvilken sammenheng bruker ungdom begrepet, og hvordan praktiseres «woke»?
- Woke og anti- woke: Henger politisk korrekthet med kansellering, og hvordan?
- Hvor stor rolle skal staten skal ha i de sosiale- og identitetspolitiske utfordringene? (Sosialliberale prinsipper)
- Er woke- fenomenet relevant i dagens Norge? (Fenomenets aktualitet i Norge)

Teorien i oppgaven omhandler selve begrepsdefinisjonen, bakgrunnshistorien til woke- aktivismen, hvordan den ble kjent i Norge, samt noe teori om liberalisme, sosialliberalisme, livsstil, generasjoner og maktspråk.

Problemstillingen jeg tenker å undersøke er absolutt relevant i dagens samfunn, spesielt da dette er et tema som engasjerer mange ungdommer og begrepet har hatt en historisk utvikling utenfor Norges landegrenser før den kom til Norge. Artikler og

ytringer om woke florerer i mediene. Et spørsmål kan vi lese gjentakende ganger; «Hva mener du med woke? Hva betyr det?». Mange besvarer den ulikt. Kanskje dette har bidratt til å vri betydningen av fenomenet vekk fra hva det opprinnelig var. Hvordan endte debatten opp der den står i dag?

2.1 Den sentrale debatten i Norge

«Woke, årvåkenhet, betyr å være våken og på vakt mot det man mener er krenkende, diskriminerende og stereotypiserende. Av mange blir wokeness betraktet som en borgerrett i kampen mot rasisme og generell urett.» (Civita, 2023).

Intensjonen er god, men likevel har mange ungdommer begynt å dyrke en negativ tilnærming til woke. Stadig flere av dem blir skjelt ut og «kansellert» av aktivister som mål om å føle en type skam – at meningene deres ikke tilhører et liberalt demokrati. Utsagn som ikke er innenfor rimeligheten, er noe «woke- tilhengerne» skal korrigere. Utfordringen blir dermed å vite hva man også skal korrigere.

Har vi et fasitsvaret på hvor høy krenketerskelen skal være?

På ungdomspartilederdebatte under Arendalsuka var woke, kanselleringskultur og ytringsfriheten et tema. Høyresiden argumenterte med at friheten til å ytre seg i den offentlige debatten stod sterkere enn sårbare minoriteters oppfatninger, noe som venstresiden var uenige i.

Kanskje woke- debatten har bidratt til at FrP og Høyre vant de norske videregående elevene med et knusende resultat på 41,4 prosent i årets skolevalg, og FrP var partiet som økte mest (Mauno & Stensrud , 2023).

Subjekt- redaktøren Danby Choi mener at grunnen til resultatet er åpenbart, og i et intervju med ABC nyheter uttaler han følgende;

«Jeg er sikker på at kidsa er drittlei woke og politisk korrekthet» (Nordmo, 2023).

Har den blå bølgen truffet ungdommer som en protest av woke i samfunnet?

2.1.1 Woke i det offentlige ordskiftet

I Norge har vi hatt flere eksempler på krenkelser fra woke- bevegelsen som ikke stemmer overens med hva den tradisjonelle definisjonen av begrepene rasisme og diskriminering er. Et eksempel på dette er Diplom- Is sin Eskimonica. I utgangspunktet er hun en inuitt, og av den grunn måtte hun endres for å forebygge at urfolk mulig kan krenkes av det. Sametingsrepresentanten mener dette er en «del av en positiv utvikling» (NTB, 2020).

Hvorvidt det har vært tilfeller av at noen har blitt krenket, er vagt begrunnet.

Ulempen er at Diplom Is har drevet med «kulturell appropriering» som innebærer at man misbruker andres kulturers symboler, klær og musikk. Derfor ble Eskimonica byttet ut med en ny Eskimonica som hadde nesten et likt ansikt som den gamle logoen brukt de siste 90 årene.

«Vi har fjernet selskinn – antrekket, samtidig som vi har gjort noe med ansiktstrekene. Nå har hun på seg lue, vinterjakke og bukse. Men vi har beholdt mye av det essensielle for logoen.» (NTB, 2020).

Nå heter hun Diplom- is jenta. Nesten samme ansikt, men med nye klær. Bedriften blir hyllet for å ha gjort tiltak som viser at de følger med i samfunnsutviklingen.

I sommer kom VG ut med en artikkel om tre anti- woke ungdommer som mener at bevegelsen har gått for langt. Det skal være en terskel for hva man tåler i debatten, og konkluderer med at folk blir veldig lett krenket (Pang, 2023c). Senere kommer VG ut med en ny artikkel; denne gangen om hvor viktig det er å være woke.

Ungdommene som har blitt intervjuet beskriver seg som anti- rasister og kjemper mot diskriminering, spesielt innenfor LGBTQ+ miljøet (Pang, 2023b).

Mot slutten av artikkelen stiller VG et spørsmål til leserne: er du woke eller anti-woke?

Det i seg selv kan gi en pekepinn om woke er noe man enten er for eller imot. Hvis woke- tilhengere er antirasister, betyr det at dem som definerer seg som anti- woke

blir stemplet som rasister? Hva bestemmer det, og hva er det som skal til for å falle inn i disse kategoriene?

VG intervjuer også 20 år gamle Jack Chen. Ifølge han, representerer han en gruppe som aldri blir hørt. Han hyller den konservative kanadiske forfatteren Jordan B. Peterson og forsvarer meningene til den kontroversielle influenseren Andrew Tate. Han påstår at en anti- woke mening er å si at det finnes to kjønn, som nå har blitt en kontroversiell påstand (Pang, 2023a).

2.1.2 Woke i kultur- Norge

Kunst blir ofte igjen i historien som et gjenspeil til samfunnet i den daværende epoken. I 2023 hører vi ofte at kunst også er ment for å provosere, men kunst omtalt som «anti- woke» provoserer til de grader at den kan bli krevd fjernet uten en konstruktiv begrunnelse.

Vanessa Beercrofts kunstverk «vb.48.721» er et slikt tilfelle. Doktorgradsstudenter på Kunsthøgskolen i Oslo forlanget den fjernet fordi fotografen ble stemplet som rasist (KORO, u.å.).

Kunstneren Ina Bache Wiig ble kastet ut fra en utstilling hun først ble invitert til, fordi hun skulle bidra i et kunstnerisk anti- woke prosjekt «Not today, satan!»; et samarbeid med flere kunstnere som var ment som et innlegg i den pågående kunst- og samfunnsdebatten. Bakgrunnen for samarbeidet var at kunstnerne viste seg kritiske til fremveksten av identitetspolitikk, gruppetenkning og innsnevring av ytringsrommet. Prosjektet skulle føre til mangfold og uttryksfrihet og bidra til en sivilisert meningsutveksling (Bærum Kunsthall, u.å.).

2.1.3 Woke som en faktor for innskrenking av ytringsfrihet

Kanskje woke har vært en stor pådriver for kanselleringskultur? Rapporten fra Opinion, UNG 2021, viser at hele 52 prosent av unge ikke lenger tørr å si hva de mener i frykt for å bli kansellert (Nilsen, 2021). Enkelte kan føle seg overvåket av individer som vokter etter å skjelle ut det de oppfatter som diskriminerende. Noen har

likevel en lav terskel for hva de tåler i debatten, andre ikke. Ønsker i så fall woke-aktivister å beskytte minoritetene ved å innskrenke ytringsfriheten i samfunnet?

Liberalisme er en ideologi som preges sterkt av ideen rundt frihet for enkeltmennesket. Vi er rasjonelle vesener som driver samfunnet videre med våre ideer og vår tankegang. Det baserer seg også på mer makt til enkeltindividet og mindre makt til staten og reguleringsmyndigheter, samtidig som alle mennesker har likhet for loven. Det har også preget våre økonomiske normer, samt kulturen vi lever i og måten vi driver politikk på (Berg, 2023).

Mearsheimer forklarer liberalisme som en ideologi som ønsker å spre sine verdier utenfor landegrensene. Den frie markedsøkonomien er en overlegen og velfungerende ideologi, men i realiteten vil aldri stormakter kunne være liberale i sin reneste form - nettopp for å kunne holde trådene sammen som en stormakt. Han påstår at liberale hegemonier har en «ambisiøs» strategi å leve opp til en agenda, som innebærer å kunne gjøre så mange land som mulig til liberale demokratier fordi verdiene bør være selvskrevede å adoptere (Mearsheimer, 2018, s. 1).

FNs Human Development Report for 2021- 2022 viser at verden i dag har blitt mer pessimistisk enn under første verdenskrig. Stigma rundt verdensbildet har oppstått, og depresjon og stress har økt kraftig. 5 av 6 individer er usikre på fremtiden. Usikkerheten kan bidra til å svekke menneskers tillit, og ifølge undersøkelsen mener under 30% at folk flest kan stole på (United Nations Development Programme, 2022).

3 METODE

«Samfunnsvitenskapelig metode dreier seg om hvordan man skal gå frem for å finne informasjon om den sosiale virkeligheten, og ikke minst hvordan den skal analyseres. Metode, som stammer fra det greske «methodos» betyr å følge en bestemt vei mot et mål. Man samler inn, analyserer og tolker data og de viktigste kjennetegnene ved metode er systematikk, grundighet og åpenhet» (Johannessen, Tufte, & Christoffersen, 2016, s. 25).

Forskningsmetode beskriver Ringdal (2001) slik:

«Framgangsmåter og teknikker for å besvare vitenskapelige spørsmål og problemstillinger» (Ringdahl, 2012, s. 17).

Valget av metode er med på å belyse på hvilken måte vi skal gå frem til å finne svar på vårt forskningsspørsmål eller hypotesen vi skal forske rundt. Det gjør at vi blir avhengige av å samle empiri eller informasjon vi får fra virkeligheten – det som faktisk skjer.

Den samfunnsvitenskapelige metoden skal også gjøre oss oppmerksomme på å se fordelene og ulempene ved en slik studie, også for å eventuelt gi en forsker som ønsker å bygge videre på forskningsspørsmålet en pekepinn på hva som kunne blitt gjort annerledes, og hvilke konsekvenser valgene en har foretatt har medført i studiets gang. Det er også viktig at problemstillingen er reelt sett forskbar (Ringdahl, 2012, s. 21-22).

3.1 Kvalitativ metode

Kvalitative metoder bygger på teorier om fortolkning (hermeneutikk), for forståelse og menneskelig erfaring (fenomenologi). Metodene omfatter ulike former for systematisk

innsamling, bearbeiding og analyse av materiale fra samtale, observasjon eller skriftlig tekst (Holter & Kalleberg, 1996, s. 12).

3.1.1 Hvorfor kvalitativ metode?

Med kvalitativ metode kan man få et dypdykk i menneskers erfaringer. Samtlige deler av masteroppgaven kan endres underveis, og jeg vil høre hvordan mennesker med ulikt politisk ståsted tenker og føler rundt de samme spørsmålene. Alle har sin personlige historie til å tenke slik de gjør. Woke- problematikken kan være følelsesladd, og gjennom en kvalitativ metode mener jeg at det kan være en mer hensiktsmessig måte å reflektere dypere rundt et tema som engasjerer.

Dersom man er ute etter å forske på et tema hvor man er ute etter dybdeforståelse, er den kvalitative metoden mer passelig enn kvantitativ metode, der man tar større avstand fra objektet (Lund & Haugen, 2006, s. 22).

3.1.2 Induktiv metode

Induktiv metode går fra singulær til partikulær påstand, fra empiri til teori, og ser på sannsynligheten for teoretisk påstand basert på det innsamlede datamaterialet. Metoden «leder inn» til en konklusjon eller hypotese og tar for seg validitetsprinsippet – vi slutter en påstand fra et individuelt til et allment prinsipp (Halvorsen, 2008, s. 23).

Til oppgaven har jeg ikke gått inn med en klar hypotese, men heller en abduktiv tilnærming til å besvare forskningsspørsmålet. Jeg har visse forkunnskaper som har formet mitt syn på problemstillingen, men konklusjonen trekkes basert på mønsteret til informantenes besvarelser. Flere ungdommer har blitt intervjuet, og jeg ser for meg at meningene til intervjuobjektene kan samsvare med flere ungdommers synspunkter.

Jeg ønsker å legge et større fokus på informantenes oppfatninger for å trekke en konklusjon basert på deres påstander. Jeg har selv fulgt med på debatten og har en

viss formening om temaet fordi jeg er politisk engasjert, men jeg forholder meg til en nøytral forskerrolle.

«For Popper, som representerer deduktiv- logiske tenkemåten (teorier er utgangspunkt for empiriske observasjoner), var det en absurd forestilling at vi kan begynne med rene observasjoner uten noe form for teori, slik representanter for den induktive tenkemåten hevder. Utgangspunktet kan være en idé eller en teori som vekker nysgjerrighet» (Halvorsen, 2008, s. 24).

3.1.3 Validitet og reliabilitet

«Validitet, eller gyldighet, betyr i hvilken grad man ut fra resultatene av et forsøk eller en studie kan trekke gyldige slutninger om det man har satt seg som formål å undersøke» (Dahlum, 2021).

Oppgavens validitet er viktig for å beregne hvor reel undersøkelsen eller problemstillingen er i utgangspunktet.

«For å regne ut hvor reel problemstillingen eller undersøkelsen er, må man se på undersøkelsens validitet. Validitet kan også forklares som gyldighet eller relevans; har forskeren et konkret svar på spørsmålet?» (Skog, 2004, s. 85).

Reliabilitet omfatter påliteligheten av undersøkelsen.

«Høy reliabilitet skal sikre data en pålitelighet som gjør dem egnet til å belyse en egen vitenskapelig problemstilling.» (Halvorsen, 2008, s. 68).

For at svarene skal kunne ha høy reliabilitet, bør de være relevante for problemstillingen.

Studiet tar utgangspunkt i et par dybdeintervjuer for å grave dypere i informantenes oppfatninger og ståsted. Fordelen med dybdeintervjuer er at temaet kan skape mer sentimentale og personlige intervjuer, og kan bidra til bedre forståelse av

informantenes oppfatninger. Det kan hende at studien jeg gjennomfører blir for marginalisert til å generalisere konklusjonen mot en hel populasjon, men kan gi en pekepinn på ulike meninger i samfunnsdebatten på tvers av politisk ståsted. Validiteten kan dermed endres eller forsterkes hvis et annet utvalg av informanter hadde vært intervjuet. Selv om jeg har forsøkt å komme frem til informanter med ulike ståsteder, hadde en undersøkelse hvor jeg fikk muligheten til å intervju flere gi en større datainnsamling og trolig gi en annen konklusjon på forskningsspørsmålet. Jeg har forsøkt å innsnevre problemstillingen til den grad at man forhåpentligvis får et konkret svar, basert på informantenes besvarelser.

3.2 Intervjuer og utvalg

Et viktig verktøy jeg har brukt til datainnsamlingen er boken «Det kvalitative forskningsintervjuet» av Steinar Kvale. Her beskriver han fremgangen av å gjennomføre gode intervjuer, og hvordan man kan forstå verden fra en intervjupersons side. Intervjuer fungerer som en mer personlig samtale mellom to personer som kan få frem erfaringer og avdekke informantens oppfatning av verden (Kvale, 1997, s. 40-41).

Samtidig går Kvale (1997) inn på at et intervju kan ha ulike strukturer; strukturert, semistrukturert og ustrukturert intervju.

Det er viktig å ha en systematisk metode for å gi forskningen og datainnsamlingen en god oversikt. Kvale (1997) tar for seg 7 ulike punkter som er viktige å følge ved et kvalitativt forskningsprosjekt (Kvale, 1997, s. 99-100).

1. Tematikk

Det er lurt å ha en klarert problemstilling og et konkret tema man ønsker å gå etter. For en masteroppgave som tilsvarer 30 studiepoeng med marginalisert grense for ord, bør ikke problemstillingen være altfor omfattende. I starten av intervjuet kan det være viktig å få en pekepinn på hva slags oppfatninger og forhold informanten har til temaet, slik at man kan skape bedre dialog mellom forsker og informant.

2. Planlegging

Det kan være lurt å bli kjent med metoden og ha en klar plan på forhånd før man starter undersøkelsen, blant annet for å vite hvilke hensyn man skal ta underveis. Det er viktig å innsnevre intervjuet nok til å skaffe informasjonen som er relevant for problemstillingen med godt formulerte spørsmål. For min del har jeg valgt å starte med metoden og deretter fordype meg i teorien. Basert på teorien jeg har brukt, har jeg formet en intervjuguide som jeg ikke skal stå fullstendig fastlåst ved under intervjuene. Spørsmålene har blitt formulert slik at de er i tråd med problemstillingen, men jeg ser for meg at intervjuene kan bli fylt opp med mer relevant datamateriale ved å stille oppfølgingsspørsmål.

3. Intervjuer

Etter utarbeidingen av en intervjuguide skal jeg intervju de enkelte informantene. Intervjuguiden (vedlegg 1) blir derfor brukt som mal under alle intervjuene.

4. Transkribering

Transkriberingen er en fase der den muntlige talen blir til tekst. Det er naturlig at disse er annerledes fra hverandre. Intervjuene jeg har gjennomført blir oftest skrevet til tekst samme dag for å være ferske i minnet, og notater brukes til å samle datamateriale under intervjuene.

5. Analysering

Analyseringen jeg ønsker å ta for meg er å sette informantenes besvarelser opp mot hverandre og knytte dem til teorien for å finne et mønster som kan svare på forskningsspørsmålet senere i oppgaven.

6. Verifisering

Verifiseringen tar for seg valideringen og generaliserbarheten til empirien.

7. Rapportering

Rapporteringen skal være en lesbar og oversiktlig tekst som tar hensyn til

blant annet teorien og det etiske rundt oppgaven. Denne trekker dermed oppgavens tråder sammen.

Utvalget av informanter er innsnevret slik at jeg kan skape rom til å gjennomføre et par dybdeintervjuer. Alle informantene er fra generasjon Z, vokst opp med sosiale medier og ikke opplevd woke- fenomenet før internett kom. Informantene kommer til å representere hvert sitt politiske ståsted, og jeg har kontaktet dem i hovedsak gjennom nett eller ved fysiske treff. Planen er å finne to representanter fra høyresiden, to fra venstresiden og en representant fra det sentrumsorienterte, sosialliberale partiet Venstre. Jeg ønsket gjerne å intervju flere kvinnelige informanter for å utjevne kjønnsbalansen, men datainnsamlingen ble likevel spennende. Intervjuspørsmålene foretar seg ulike sider av forskningsspørsmålet og er utarbeidet med utgangspunkt i teorikapitlet og riksavisenes fremlegging av woke-debatten.

Kvale (2007) mener at man får en god oversikt og forståelse ved å bruke intervjuer til å samle inn data, og på denne måten kunne få en medmenneskelig situasjon gjennom intervjuer som en samtale. Samtidig er det gode forholdet mellom forsker og intervjuobjekt viktig for å få den relevante informasjonen man trenger, slik at intervjuobjektet føler seg komfortabelt nok til å åpne seg.

Mennesker kan reagere ulikt på spørsmål og hendelser, og derfor må man finne balansen mellom å forholde seg profesjonelt som intervjuer og vise sympati.

3.2.1 Etiske retningslinjer

Alle informantene har skrevet under på et informasjonsskriv og samtykkeskjema som opplyser deres rettigheter som prosjektdeltakere og behandling av personopplysninger (se vedlegg 2). Informantene bor også spredt i hele Norge som gjør dem krevende å identifisere.

Jeg har valgt å ta notater under intervjuene. Lydopptak kan føre til et anspent intervju og redusere den medmenneskelige situasjonen. Da vet også kun jeg hvem informantene er, og vil bidra til bedre sikring av datamaterialet.

Etter at jeg er ferdig med masteroppgaven vil spor av svarene slettes. Bekymringen

rundt behandling av persondata blir liten, og informantene blir informert om hvilke personopplysninger som blir publisert. Jeg har også sendt inn meldeskjema til SIKT underveis i oppgaveskrivingen, noe informantene er informert om. De fikk også tilbud til å lese gjennom transkriberingen av deres intervju i tilfelle jeg har mistolket noe. Flere av dem takket ja til å lese, og hadde ingen kommentarer utover at de synes jeg trakk frem budskapet deres på en god måte og viderefremidlet deres svar korrekt.

Når det gjelder de etiske aspektene i masteroppgaven, kan woke og kanselleringskultur være et tema hvor det er individuelt hva som tolkes som saklig argumentasjon. Jeg mener likevel at hvis man har et historisk kunnskapsgrunnlag og ser objektivt på problemstillingen vil man kunne komme frem til en saklig tilnærming med en konklusjonen trukket basert på datainnsamlingen.

3.3 Litteratur og utvalg

Til avhandlingen har jeg funnet litteratur på internett, Oria, biblioteket, og fått tips fra veileder. I tillegg har jeg tatt i bruk enkelte artikler fra norske riksmidier for å belyse hvordan debatten blir fremstilt i det offentlige ordskiftet i Norge. Referansestilen APA7, og henvisningene er nøye referert til i tråd med Kildekompasset.

Til metodekapitlet har jeg brukt pensum fra tidligere metodeemner i forbindelse med masterløpet. Der skriver jeg generelt hva samfunnsvitenskapelig metode går ut på, samt innføring og begrunnelse for metoden jeg har valgt. I tillegg skriver jeg om de etiske retningslinjene og informantenes samtykke for å belyse behandlingen og bearbeidingen av datamaterialet.

I teoridelen referer jeg til artikler hvor enkelte av disse er opprinnelig på engelsk. Ut fra det jeg har kommet frem til, har ikke en slik problemstilling i Norge blitt forsket på nok til at jeg skal ta utgangspunkt å bygge videre på nasjonal forskning.

Videre gir jeg en akademisk innføring i begreper relatert til woke, kultur og identitetspolitikk, historisk bakgrunn om begrepet og typiske trekk om generasjonen informantene faller inn i. Hensikten er å danne et kunnskapsgrunnlag for temaet og informantenes målgruppe. I tillegg tar jeg i bruk teori som kjennetegner liberalisme, sosialliberalisme og maktspråk, som senere trekkes inn i konklusjonen.

4 TEORI

4.1 Identitetspolitikk

«Identitetspolitikk er en tenkemåte hvor gruppetilhørighet har stor påvirkning på hvem man er og føler seg som definert ut fra religion, kulturell bakgrunn og oppvekst, kjønn, opprinnelsesland, hudfarge, eller seksuell legning, og hvor disse gruppene har tidligere vært tilsidesatt og utsatt for undertrykkelse og urettferdig behandling. Blir brukt til å skape identitet og anvendt i politisk mobilisering og politiske protestaksjoner. Til forskjell fra en tankeretning om at hvem man er som person og individ med alle sine egenskaper og kunnskaper tillegges større vekt enn gruppetilhørigheten.» (Universitetet i Oslo, 2023).

For å verne om de identitetspolitiske interessene har staten innført ulike tiltak. Blant annet er Norge det første landet som har innført at cirka 20 000 norske selskaper skal ha minst 40% kvinner i styrene, såkalt «kjønnskvotering» (Nærings- og fiskeridepartementet, 2023).

I 2017 ble likestilling- og diskrimineringsloven innført, og tråde i kraft fra 01.01.2018.

«Lovens formål er å fremme likestilling og hindre diskriminering på grunn av kjønn, graviditet, permisjon ved fødsel eller adopsjon, omsorgsoppgaver, etnisitet, religion, livssyn, funksjonsnedsettelse, seksuell orientering, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk, alder og andre vesentlige forhold ved en person. Med likestilling menes likeverd, like muligheter og like rettigheter. Likestilling forutsetter tilgjengelighet og tilrettelegging. Loven tar særlig sikte på bedre kvinners og minoriteters stilling. Loven skal bidra til å bygge ned samfunnsskapt funksjonshemmende barrierer, og hindre at nye skapes». (Likestillings- og diskrimineringsloven, 2017, § 1).

4.2 Hva er woke?

«Woke er en betegnelse på en tilstand av kritisk årvåkenhet og motstand mot særlig rasisme og diskriminering av minoriteter. En person kan dermed være woke dersom vedkommende er opptatt av identitetspolitikk og av å være politisk korrekt, og spesielt om vedkommende reagerer negativt på tilstander, handlinger og ytringer som rammer minoriteter særlig hardt» (Thorsen, 2024).

Flere har forsøkt å finne ut konkret hvor ordet har sin opprinnelse fra, og svaret spores ofte tilbake til et sitat fra Marcus Garveys verk fra 1923. Han stiftet organisasjon Universal Negro Improvement Association (UNIA) som ble den største massebevegelsen i den afroamerikanske historien.

«Wake up Ethiopia, wake up Afrika! – Let us work towards a glorious end of a free, redeemed, and mighty nation” (Jacques-Garvey, 2022).

Hans verk hadde som formål å politisk- og aktivistisk inspirere amerikanere, bevisstgjøre dem over den rasistiske segregeringen i USA og de mørkhudedes innskrenkede rettigheter over flere år. På denne måten ba han mørkhudede om å våkne opp, åpne øynene for den rasemessige diskrimineringen og øke deres politiske engasjement.

De «årvåkne» var dem som var bevisst, fremstod som mer kompetente enn andre, og derav mer våkne over det som var feil i samfunnet.

Kampen om rettferdighet var basert på likestilling, og folk måtte se urettferdigheten. Spesielt på 1950- tallet og utover, ble borgerrettsbevegelsen navnet på den sosiale bevegelsen som kjempet mot urettferdigheten og rasediskrimineringen som har foregått over mange tiår. Denne bevegelsen ga amerikansk politikk en helomvending (Megaard, 2013).

Begrepet har senere blitt brukt i ulike sammenhenger, oftest av mørkhudede rettighetsaktivister.

På 2000- tallet kan woke-bevegelsen ha blitt gjendyrket gjennom musikken. I Erikah Badus sang «Master teacher» kom begrepet «stay woke» til livet igjen, og selv om fenomenet har dominert i enkelte miljøer, spredde pop- musikken begrepet verden rundt.

I 2012 ble hashtagen #staywoke brukt etter flere hendelser der politiet har forskjellsbehandlet mørkhudede mennesker, og ble nesten brukt til å spre en form for advarsel. Under denne hashtagen ble det publisert videoer der politiet utøver vold mot mørkhudede, og dette dyrket på nytt en Black lives matter- bevegelse. Protestene toppet seg etter George Floyds drap i 2020, da en hvit politimann presset den mørkhudede mannen ned i bakken til han ble kvelt.

I en artikkel fra 2016 kommer MTV med en liste over ord som trender inn blant ungdommen, deriblant «woke» (Trudon, 2016).

I en globalisert verden med informasjon som sprer seg raskt gjennom internett, kan dette absolutt være en faktor for at norske ungdommer blir kjent med begrepet.

Senere har begrepet blitt adoptert av andre bevegelser som feminister, LGBTQ+, innvandringsforkjempere, klima- aktivister og andre minoritetsgrupper som kjemper for likestilling, frihet og inkludering i tråd med FNs menneskerettighetskonvensjoner som fungerer som internasjonale kjerneinstrumenter.

Eksempler på relevante konvensjoner er FNs konvensjon om anskaffelse av alle former for rasediskriminering (1965) – ICERD, FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter (1966), og FNs konvensjon om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter (1966). Disse menneskerettighetskonvensjonene foregår som ulike overvåkningsorgan for at segregering, rasisme og diskriminering ikke skal gjennomføres i land igjen. Europarådet har også et ansvar for å overholde disse ovenfor EU/EØS landene (Utenriksdepartementet, 2014).

4.2.1 Woke- kapitalisme

I senere tid har det dukket opp flere woke- relaterte begreper.

I 2015 våknet fenomenet «woke- kapitalisme» til livet, trolig etter artikkelen til Ross Douthat i New York Times der han forklarer hvordan bedrifter og selskap støtter anti-

rasistiske og anti- diskriminerende bevegelser. De tjener på å være moderne og innflytelsesrike i et samfunn som setter likestilling og inkludering høyt (Heritage Expains, 2021).

Formålet er å øke sin kundegruppe og vinne tilliten til innbyggerne. Det kan også bidra til å sile ut bedriftene som ikke aktivt velger å stille seg bak woke- bevegelsen, og bli foretrukket fremfor dem som ikke aktivt vil uttrykke at de er stiller seg bak disse prinsippene. Woke- bedrifter stiller seg solidarisk bak et identitetspolitisk konsept, mens andre gjør ikke det.

Hvis en bedrift for eksempel hadde frontet solidaritet for Black lives matter- bevegelsen, kan den bli et førstevalg for alle tilhengere av bevegelsen og appellere til dem som konsumgruppe.

Andrew Olivastro, leder av kommunikasjonsavdelingene for en rekke kjente selskap, mener at *woke- kapitalismen er antidemokratisk fra topp til bunn*.

Han forklarer at noen av de viktigste navnene i det amerikanske næringslivet tar et sikte på å endre måten virksomhetene opererer på, definisjonen av selve kapitalismen og endre forholdene mellom stat og borgere (Heritage Expains, 2021).

Rosa kapitalisme er også et begrep vi forbinder med å skape produkter og markedsføre disse ut mot homofile, trans, queer og LGBTQ+ miljøer som en nisje. Å signalisere mangfold er også en måte å nå til andre nisjer som kundegrupper. I kontrast til det, har økonomen Mary Virginia Lee Badgett funnet i et studie fra 1998 at de fleste markedsføringsstrategier rettet mot homofile ikke tiltrekker den samme markedsgruppen selv. Sammensmeltingen av det metroseksuelle idealet, og uttrykket for en heterofil som fokuserer mye på sitt utseende og velvære, har skapt en felles målgruppe som inkluderer skeive (Yaksich, 2005).

Senatets minoritetssjef Mitch McConnell mener at det ville komme konsekvenser hvis bedrifter oppfører seg som en «woke parallell regjering» (Mueller, 2023).

Consumers Research, et selskap som driver med forbrukerinformasjon, lanserte selv en annonsekampanje mot selskaper med sterke identitetspolitiske motiv. Blant annet har Nike og Coca- Cola blitt oppfordret til å bruke mer tid og energi på å tilfredsstille sine egne kunder, fremfor «årvåkne» politikere. Dette skjedde på bakgrunn av et

brev adressert fra dem, som viste misnøye mot forbudet for transseksuelle idrettsutøvere i kvinneidretten (Conklin, 2021).

4.2.2 Woke og kanselleringskultur

Konservative medier begynte å knytte woke- fenomenet opp mot «cancel culture», eller såkalt kanselleringskultur på norsk.

Ifølge NDLA (2022), blir kanselleringskultur forklart slik:

«Kanselleringskultur betyr at en person blir utstøtt fra sosiale eller profesjonelle kretser, ofte på grunn av kontroversiell oppførsel. Fenomenet oppstod i USA der kjendiser, influensere eller kjente personer har blitt utestengt på grunn av noe de har gjort eller uttalt som andre har syntes var problematisk.» (Utvik, 2022).

Med andre ord handler dette om at mennesker som våger å uttrykke et anti- woke utsagn, ofte om et sensitivt tema for enkelte, blir skjelt ut, boikottet og kan i verste fall miste inntekt og innflytelse.

I Norge har vi også eksempler på dette. Blant annet har influenser Sebastian Brevik, også kjent som Baris Brevik på sosiale medier, uttrykket sin personlige mening at det kun finnes to kjønn. Dette skapte et raseri blant flere woke- aktivister, og Jean Paul valgte å avslutte arbeidsforholdet som modell for dem fordi de ikke kan stille seg bak Breviks utsagn. Han konfronterte selskapet selv, og påstod det er bare tull fordi selskapet selger kun dame- og herreklær uansett (Nielsen, 2022).

Senere har han blitt kastet ut av «Stein saks papir mesterskapet» på Oslo Open fordi en transseksuell person mente at «slike meninger får konsekvenser», noe hen selv ytret i en video på Tiktok (Skandinavisk mediedistribusjon, 2023). I tillegg har han også blitt utestengt fra sosiale medier flere ganger.

Til tross for dette, har Sebastian Brevik hatt en massiv støtte rundt seg av takknemlige følgere som mener at han ofrer seg for å si sannheten, basert på videoer han har lagt ut på Tiktok. Han vil med andre ord vise hva som skjer med ytringsfriheten i dag, og ofrer seg selv for å vise det frem. Mange ser ikke på

oppførselen til Brevik som kontroversiell, da det har vært en tanke langt tilbake i tid at det kun finnes to kjønn.

Elon Musk har selv også tatt del av det offentlige ordskiftet og sagt at en woke verden er en humorløs verden, samtidig som han uttrykker at det er «en av de største truslene mot den moderne sivilisasjonen». Han kaller det «*the woke mind virus*» (Higgins, 2023).

Av dem som uttrykker positive erfaringer fra kanselleringskulturen innebærer det i all hovedsak om at det å gi en stemme til svakere samfunnsgrupper, og straffe folk slik at de forhåpentligvis skjerper seg, kan være en måte som fører til et mer inkluderende og mangfoldig samfunn (Coor, u.å.).

Dette gjelder spesielt for innflytelsesrike mennesker og bedrifter. De som blir «kansellert» skal boikottes hvis de har «feil» meninger for å belyse at de har en feil tankegang og hensynsløs atferd.

4.3 Verdi, kultur, livsstil og generasjon Z

«Livsstil er summen av enkeltpersoners levevaner og atferd. Betegnelsen brukes om måten en person lever på, først og fremst om de aktiviteter man selv har råderett over, og som avspeiler egne valg. Livsstil er knyttet til mer eller mindre bevisste personlige preferanser, men påvirkes i høy grad av omgivelsene» (Hem, 2020).

«Kultur brukes i en rekke forskjellige sammenhenger med ulike betydninger. Vanligst er det å snakke om kultur i forbindelse med tanke-, kommunikasjons- og atferdsmønstre hos mennesker, og da i både vid og snever forstand» (Schackt, 2023).

Kultur er noe som samler mennesker. Det gjelder også woke- aktivister mot anti-woke, konservative mot liberale. Verdiene som ligger til grunn for ulike grupperinger er forskjellige. Diskusjonen blir derfor ofte omtalt som en kulturkrig.

Livsstilen kan også prege menneskers tanker og verdigrunnlag. Man kan også bli påvirket av miljøet rundt, oppvekst, opplevelser og andre hendelser.

4.3.1 Generasjon Z

Singh & Dangmei (2016) forklarer kjennetegnene ved generasjon Z slik:

“Generations Z is raised with the social web, they are digital centric and technology is their identity. They are also referred as Generation I, Gen Tech, Digital natives, Gen Wii etc. They are born and raised in the digital world and what distinguishes them from other generation is that their existence is more connected to electronics and digital world” (Singh & Dangmei, 2016, s. 2).

Generasjon Z er menneskegruppen født etter ca. 1995 til tidlig 2000 tallet. Disse blir også kalt «snøfnugg generasjonen» på folkemunnene og har vokst opp i stor grad med internett og annen moderne teknologi. De eldste av dem har kanskje ikke hatt PC eller mobil da de var yngre, men på 2000- tallet begynte flere å få sin første PC. Ofte blir generasjon Z omtalt som en gruppe som følger influensere og trendsettere kontinuerlig gjennom sosiale medier.

Denne gruppen blir stadig også en større konsumgruppe og mer fokuserte på økonomi. Miljøbevissthet og samfunnsengasjement har også preget denne gruppen, spesielt de siste årene.

«Generation Z are very concerned with environmental issues, very conscious of looming shortages and water shortages which indicates that they have a high sense of responsibility towards the natural resources” (Singh & Dangmei, 2016, s. 3).

Dette er også en samfunnsgruppe som med stor sannsynlighet har fått vite om woke bevegelsen gjennom sosiale medier, og generasjonen er en svært relevant gruppe å intervju for å vite hvordan woke oppfattes i dag. Alle informantene i masteroppgaven tilhører denne generasjonen, og en innføring i hva som kjennetegner generasjonen kan belyse deres verdier og livsstil i større grad, samt hvilke primære kilder generasjonen bruker for opplysning.

4.4 Makt og maktspråk

Makt

«Makt er i generell forstand en aktørs evne til å oppnå det vedkommende ønsker, og mer spesielt en aktørs evne til å få andre aktører til å gjøre noe som de ellers ikke ville gjort. Aktører kan være individer, grupper, organisasjoner eller stater»
(Engelstad & Thorsen, 2022).

Maktspråk

«Til maktutøvelsen hører det derfor en ideologi som legitimerer, en språkbruk ladet med følelse og verdi, en mer eller mindre åpen propagandistisk strategi. Studiet av politisk retorikk går gjerne ut på å påvise dette: hva man kaller tingene, hvilke metaforer blir tatt i bruk, hvordan myter blir aktivisert osv., er med på å stille saken i et visst lys som er mer eller mindre gunstig for de ulike stridende parter» (Johansen, 2003, s. 239).

Vi kan se at woke fremstilles ulikt både blant venstre- og høyresiden, blant annet under Arendalsukas ungdomspartilederdebat i 2023. Debattantene snur debatten til å forklare hverandre hva som er den riktige definisjonen; med andre ord, det kan virke som en kamp om hva den riktige formidlingen av woke- begrepet egentlig er.

5 LIBERALISME OG SOSIALLIBERALISME

5.1 Liberalismens ideologiske utspring

Liberalisme som ideologi setter friheten til enkeltmennesket i sentrum. For moderne demokratier har liberalismen vært et sentralt element i utviklingen av den vestlige sivilisasjonen, menneskerettighetene og landets politiske spilleregler. Vi knytter det opp mot begrepet «frihet» på ulike måter; økonomisk liberalisme i form av et friere marked, en «svakere» stat som ikke driver unødvendig ovenformynderi eller reguleringer og gir derav større frihet til enkeltmennesket, i tillegg til ytringsfrihet som et grunnleggende element.

Selve begrepet «frihet» kan ha mange sider. En måte å definere begrepet på kan forklares slik:

«Frihet er et ofte anvendt og utpreget flertydig begrep. I dagligtalen kan ordet for eksempel beskrive fysisk rom: «Lagets defensive spill gav motstanderen større frihet på midtbanen». Eller «Rullestolen gav ham større (bevegelses)frihet. Det kan også betegne uavhengighet fra ikke- materielle størrelser som forpliktelser eller vaner» (Tranøy, 2022).

Thomas Hobbes og John Locke betegnes som to av liberalismens stamfedre. Under opplysningstiden ble spørsmål om formingen av hvordan en stat bør være og operere luftet. «Nattvekterstaten», en stat med et minimalt sett med lover, bygger på Lockes prinsipper og er noe vi kjenner igjen som såkalt «klassisk» liberalisme. (Civita, 2020).

Under opplysningstiden dukket også Adam Smiths markedsøkonomiske teorier opp. Gjennom hans analytiske verk «Nasjonens velstand», forklarer han hvordan han mener at den frie markedsliberalismen bør tilrettelegge frihet for enkeltmennesket og på hvilken måte man kan skape økonomisk vekst. Han ønsket et selvregulerende marked med private aktører. Staten skulle fungere som «den usynlige hånd», eller som et organ som regulerer markedet når det er nødvendig. Tilbudet og

etterspørselen skulle regulere markedsøkonomien, som senere førte til at flere fikk muligheten til å delta i handelsmarkedet (Civita, 2020).

Liberalismen i Europa har blant annet dukket opp i praksis etter misnøyen mot for eksempel eneveldige kongestyrer, og liberalismen har bidratt til blant annet utviklingen av den franske revolusjonen (Civita, 2020).

I starten av omstillingen etter flere eneveldige styresett, mente liberalistene at den minimale nattvekterstaten var den beste styreformenten. Folk ønsket mer frihet, men det gjaldt også at private tok hånd om flere tjenester, samtidig som staten sørget for politi og rettsvesen. Tanken om at folk skulle jobbe og stelle i stand livet sitt slik de ønsket ble sentral. Dessverre førte det til en økning i den sosiale ulikheten. Flere mente at det var kapitalismen som skapte sosial ulikhet og øke klasseforskjeller, og den klassiske liberalismen og individet i sentrum ble derfor overkjørt av markeds kapitalismen (Civita, 2020).

Gunnar Skarbekk forklarer ulempen med den klassiske liberalismen på følgende måte:

«Dei klassiske liberalistane har i praksis fortrinnsvis tenkt ut frå individualistiske og juridiske grunnbegrep, samt bedriftsøkonomiske. Jo meir infløkt samfunnsmekanismene vart, desto meir vart den tradisjonelle liberalismen inadequate» (Hagtun, 2000, s.1).

I starten av 1900- tallet oppsummerte sosiologen L.T. Hobhouse den nyere liberalismens krav i en rekke av åtte punkter:

1. **Borgerlig frihet**

Kravet om rettsvern og privilegier på tvers av klasser må avskaffes. Likhet for loven og billigere rettshjelp er viktige prinsipper for å opprettholde den borgerlige friheten.

2. **Skattemessig frihet**

Staten skal ikke kreve skatt i så stor grad at det ikke er hensiktsmessig for

innbyggerne.

3. **Personlig frihet**

Sentrale verdier for å opprettholde den personlige friheten er blant annet pressefrihet, organisasjonsfrihet og ytringsfrihet.

4. **Sosial frihet**

Rettferdig og likeverdig tilbud for velferdstjenester. Alle skal få like muligheter til utdanning og selvutvikling.

5. **Økonomisk frihet**

Den økonomiske friheten skal sørge for et næringsliv som er fritt med potensiale til å utvikle seg selv.

6. **Familiens frihet**

Mannen behøver ikke kun være overhodet i familien med fullstendig autoritet. Kvinner og barn skal ha rett til beskyttelse.

7. **Lokal, rasemessig og nasjonal frihet**

Likeverd og likestilling basert på etnisitet og annen minoritetsbakgrunn.

8. **Politisk frihet og folkesuverenitet**

Krav om stemmerett, folkelig deltakelse og suverenitet i samfunnet.

Disse verdiene knyttes ofte til det vi kaller «vestlige, liberale verdier», og en grunnmur i liberale demokratier og deres styringslinjer (Hagtun, 2000, s. 2).

5.2 Sosialliberalismens skillelinje fra klassisk liberalisme

Ettersom arbeiderklassen har økt under den industrielle revolusjonen, ønsket liberalister å ta kampen mot kapitalismen på grunn av økt sosial ulikhet. Den øvre klassen av bedriftseiere kunne rasjonalisere, effektiviserte produksjonen i industrien med nye maskiner og større makt til å monopolisere. Med økt fokus på profitt blant

private bedriftseiere ble det skapt færre arbeidsplasser og arbeidernes lønn kunne bli dumpet når mange kjempet for få stillinger (Civita, 2020).

Sosialliberalismens stamfar, John Stuart Mill, ga ut boken «Om frihet» i 1859 – trolig et av hans mest innflytelsesrike verk. Han satte preg på en nyere liberalistisk retning hvor han i større grad fremmet oppgaver som bør være under statlig kontroll, slik som velferd og sosial rettferdighet. Staten skulle ikke ha for mange oppgaver, men viktig at den står for å sikre alle individer sosial rettferdighet for å beskytte den individuelle friheten og rettferdigheten. Hans verk «On Liberty» tok for seg blant annet mangfoldet av ulike tanker og meninger, samt ivaretagelsen av minoriteters rettigheter. Dette er verdier som fremdeles er grunnleggende byggesteiner, og forankres i liberale demokratier i dag (Civita, 2020).

I Norge er partiet Venstre et sosialliberalistisk parti, og individets frihet et viktig idégrunnlag for utarbeidingen av deres politiske standpunkter. Likevel har de et mer «sosial»-liberalt syn enn andre politiske partier;

«Alle skal ha mulighet til å bruke sine evner til beste for seg selv og samfunnet. Politikk skal være et utålmodig arbeid for rettferdige løsninger som gir alle mennesker frihet», står det i deres politiske prinsippprogram (Venstre, 2020).

Tre år før partiets etablering kom Thomas Hill Green ut med boken «Liberal legalisation and freedom of contract» i 1881. Green var også en politisk engasjert filosof og forankret utvidelse av begrepet «frihet» som han la uttrykk for slik:

«True freedom is properly said to be found when each man has the greatest possible opportunity for making the best of himself».

Med dette forklarer han at staten skal sikre alle likeverdige muligheter til å leve livet de ønsker med fullverdig standard. Det gjelder blant annet ved å sikre gratis utdanning til innbyggerne (Civita, 2020).

Joseph Chamberlain bidro senere med tanker om sosial urettferdighet, og la mer vekt på den økonomiske situasjonen som et hinder for ekte liberalistisk tilnærming.

Han var opptatt av de praktiske velferdsmodellene, i motsetning til Green som heller fokuserte på at staten skulle fungere som en tilrettelegger (Civita, 2020).

Likevel var ikke sosialliberalisme et begrep som ble brukt før etter andre verdenskrig.

Dybedahl, Hverven, Innset, & Kristjánsson (2019) forklarer i artikkelen «Avkledd liberalisme» at de ulike formene for sosial liberalisme har i bunn og grunn vært viktige for å få en progressiv forandring, og dermed er det flere «likhetstrekk og overlappingspunkter mellom sosialisme og sosialliberalisme» (Dybedahl, Hverven, Innset, & Kristjánsson, 2019).

Likheten mellom sosialliberalismen og marxismen er enkelte sentrale verdier; Marxismen som ideologi forsøker å avdekke sosial urettferdighet og bekjempe undertrykkelse. Dagens woke- aktivister jobber også målrettet mot adresseringen av systematisk rasisme og urettferdighet for minoriteter i samfunnet.

Å sikre likhet og frihet for alle er viktig at noen må ta ansvar for. Minoriteter skal ikke bli overkjørt, til tross for at dem er i et mindretall. Derfor må staten ha som oppgave å sørge for det, og basert på dette prinsippet kan vi trekke linjer mellom marxismen og sosialliberalismen.

Videre har ideologien blitt utviklet av flere andre filosofer og ulike tankesmier.

Å gi minoriteter særegne rettigheter på grunn av deres etnisitet eller seksuelle legning, kan skape grupperettigheter som fører til kontrovers møtt med sterk kritikk. Det skyldes at mennesker skal få likhet for loven og like rettigheter, og ikke særegne rettigheter.

5.2.1 John Rawls og kampen om rettferdighet

I løpet av 1900- tallet kunne man finne tendenser for at søkelyset ikke lå i verdispørsmål, men hvordan man fant frem til å iverksette verdispørsmålene i politisk praksis. I sine verk har han forklart en mer egalitær variant av liberalismen – et samfunn som bygger på et prinsipp om at alle mennesker er like mye verdt. Folk er «hver sin egen lykkes smed», men likevel er det folk som av ulike grunner har fått

omstendigheter med begrenset frihet til å forme livet sitt slik de ønsker. Man kan bli født i omstendigheter som man ikke har valgt, og kan derfor ikke straffes for det.

For Rawls var dette sentrale elementer som måtte følges:

“First principle. Each person is to have an equal right to the most extensive total system of equal basic liberties compatible with a similar system of liberty for all.

Second principle. Social and economic inequalities are to be arranged so that they are both:

a) to the greatest benefit of the least advantaged, consistent with the just savings principle, and b) attached to offices and positions open to all under conditions of fair equality of opportunity” (Rawls, 2013, s. 302).

Rettferdighetsprinsippene er også spilleregler i henhold til hvordan man skal realisere rettferdighet for alle i samfunnet. Det gjelder blant annet juridiske og økonomiske friheter. Disse skal som regel fordeles likt, og ved sosial ulikhet som ikke er selvvalgt må dette kompenseres med en ny omstilling av godene (Rawls, 2013, s. 303). Han åpner likevel ikke opp for særskilte rettigheter for minoriteter og lignende.

I løpet av 1900- tallet ble spørsmålet om hvordan multikulturalitet og et mangfold av ulike menneskegrupper kan leve sammen stadig mer utberedt.

5.3 Kritikk av liberalismen

Det kan oppfattes som oppsiktsvekkende å stille seg kritisk til liberalismen, i den forstand at ideologien tar opp en frihetskamp mot et samfunn som begrenser individets frihet og eiendomsrett. Samtidig har det oppstått en høyrepopulistisk mobilisering i Vesten. Dybedahl et al. (2019) skriver i artikkelen «Avkledd liberalisme» at dem har fått kritikk av både SV-ere og Venstre politikere, Mont Pelerin society, og andre politiske journalister for å ha skrevet om at høyrepopulisme var et motsvar til en «kvelende liberalistisk hegemoni i samfunnsdebatten».

«Vår oppfatning er at det brede spekteret av stemmer som ilte til for å svare på vår kritikk, viser hvordan liberalismen har blitt det sentrale ideologiske referansepunktet

over nesten hele det politiske spekteret og dermed kan sies å være hegemonisk. Liberalismen blir av mange knyttet nærmest uløselig sammen med demokrati, frihet og rettsvern. Slik blir enhver utfordring av liberalismen også farlig, fordi den anses som en utfordring av selve grunnsteinene i et godt samfunn» (Dybedahl, Hverven, Innset, & Kristjánsson, 2019, s. 43).

Når det gjelder temaet liberalisme som hegemoni, refererer Cammaerts (2022) også til begrepet «hegemoni» i woke- diskursen i Storbritannia. Ifølge han blir ideer fra diskurser vi kan knytte opp mot fascisme som begynner å dominere i samfunnet, og det skapes et hegemoni gjennom normalisering av en progressiv kultur og ideer. Anti- woke tilhengerne bruker vern av ytringsfriheten som et våpen for å forsvare ytringer som kan være krenkende og diskriminerende, og dyrke en kanselleringskultur mot woke- bevegelsen. Initiativer til kampen for rettferdighet blir stemplet som fiendtlige mot vår kultur, noe som polariserer debatten ytterligere (Cammaerts, 2022, s. 732-734).

6 EMPIRISK DATAMATERIALE

6.1. Informant 1

Den første informanten som stilte til intervju, er en mann som er medlem av partiet Rødt. Til intervjuet har jeg tatt utgangspunkt i intervju spørsmålene fra vedlegg 1, men lot meg selv å stille oppfølgingsspørsmål for å spisse inn budskapet til informanten.

Informanten startet med å definere hans oppfatninger rundt begrepet slik:

«For meg er woke det å ha aksept rundt identiteter og forskjellige etnisiteter, og tilhøre en minoritet uten at det nødvendigvis skal føles som om de puttes i bokser. Denne tankegangen er grunnleggende for meg; å uttrykke seg selv fritt uten å ha frykten for å bli dømt for det» (Informant 1).

Videre tok vi en prat rundt woke- fenomenet som mange knytter til kanselleringskultur og sensurering. Bør det være akseptabelt at kunstuttrykk «sensureres» fordi de kan oppfattes som støtende?

Ifølge informant 1 er det både ja og nei, men det er avhengig av temaet. Han mener at man må tilpasse språket, men å utslette kulturarv til fordel for at enkelte kan føle seg krenket blir heller en ofring enn en vinning.

I så fall – hvilken rolle skal staten ha?

At bedrifter blander seg inn i woke- debatten, som at Coca- cola og Nike skal ta identitetspolitiske standpunkter, kan ifølge informanten bygge stigma, men samtidig kan det være en fordel for å dra samfunnet i riktig retning og gi en pekepinn på at vi har kommet så langt at diskriminering ikke er akseptabelt. Innenfor deres parti kaller de det regnbuekapitalisme. Ulempen er at minoriteter kan utnyttes fordi det er «moderne» og mer sosialt akseptabelt å ansette noen på bakgrunn av kjønn eller legning. Da kan arbeidsgiveren slå seg i brystet og kalle seg «moderne». At man

aktivt går inn for en slik wokeifisering av bedriften er igjen et etisk dilemma, og det gjør ikke debatten bedre.

En arbeidsgiver bør derfor holde seg nøytral til slike opplysninger, noe som i utgangspunktet er meningen. Likevel skaper det et godt omdømme for bedriften at det er f.eks. et bredt kjønns mangfold. Samtidig støtter informanten kjønnskvotering slik at vi får en bredere representasjon og kompetanse på tvers. Likevel er det ikke like enkelt når dette skal oppfylles i praksis, og plutselig havner man i et utvalg fordi man har krav på en utvalgsplass, og ikke fordi man har kompetanse eller lyst til å være der.

Dette førte oss inn på temaet om woke i det offentlige ordskiftet; blir begrepet misbrukt?

Ifølge informanten kan woke bli brukt som en merkelapp som kastes med en gang man er skeptisk til noe progressivt.

«Som en skeiv person, bare å identifisere seg som skeiv, kan man bli møtt med motstand. Det finnes skeive som både er woke og anti-woke, og derfor kan det brukes som en merkelapp som blir kastet på med en gang man blir skeptisk til noe som er progressivt. Det er spesielt fra høyresiden, og da føles det ut som at med en gang man er uenig med dem så blir man kastet på seg at man er woke. Jeg er enig i at begrepet er utvannet, og det er ikke noe fast definisjon på hva det brukes i dag. Det har blitt dratt så langt at debatten vi hadde om Pepsi Max og Cola er bedre på barneskolen kan bli dratt opp som woke.» (Informant 1).

Woke preger den norske offentlige debatten, og jeg valgte å innlede med spørsmålet om woke debatten er en nødvendighet i Norge i dag. Hvis vi trekker paralleller til den segregerte USA kunne vi tydelig se at det er en nødvendighet, men er det relevant i Norge?

Informanten mener at det kan være nødvendig, men da må vi gjøre noe med den løsslupne bruken av begrepet. Hva er det egentlig å være woke? Det har ingen nytte i samfunnsdebatten om vi ikke klarer å definere begrepet.

Siden det er en debatt i luften, er det i så fall noen som skal stå ansvarlig for å løse opp – og det blir vanskelig å definere hvem som skal det. Dermed gikk vi inn på temaet om statens rolle i woke- debatten. Er det utfordrende for staten å gi woke-aktivistene den friheten de ønsker?

Informanten påstår at sensur ikke er løsningen, da den hindrer opparbeidingen av en saklig samfunnsdebatt. Diskrimineringslovverket er derimot en vedtatt nødvendighet, men den henger litt i den løse luften. Derfor kan det kanskje være viktig å konkretisere den også, men det igjen blir komplisert. Det skal ikke føre til en overveldende sensurering fordi viktige temaer må løftes uten å bli kansellert.

Men betyr det egentlig at minoriteter nå til dags ikke har like rettigheter, og hva er grunnen til at folk enda demonstrerer?

Her nevnte informanten to eksempler som fremdeles er dagsaktuelle; Pride-skytingen i Oslo. Som skeiv ønsker han selvsagt ikke å gå ut døra og være redd for at han er den han er. I tillegg har informanten vært engasjert i protestene ved Fosensaken om byggingen av vindmøller på områder regulert til reindrift. Han står fast ved at saken er et eksempel på at menneskerettighetene brytes likevel, da staten har et register for reindriftsområder som de trolig ikke har tatt hensyn til. Regjeringen valgte likevel å ikke legge seg flate, og mente at utbyggingen var viktig for å dekke fremtidens energibehov. Samtidig lekker det ut olje av vindmøllene, og naturen ble rasert ved å bygge dem der. Demonstrantene ønsket å reversere byggingen av vindparken. Likevel gikk aldri demonstrasjonene så langt at det endte opp med hva grunneierne ønsket. De ville ha beitemark som erstatning, men fikk penger i stedet. Det er slike små, kulturelle rettigheter som informanten mener er viktige i den store sammenhengen.

Informanten oppsummerer med at et lovverk som skjermer alle minoriteter, og samtidig ikke nekter minoriteter å utøve religiøse og kulturelle praksiser, er nødvendig. Den må også være så universell som mulig, men det er vanskelig å vite hvordan man skal ordlegge loven slik.

Selv om informanten er medlem av et parti som hører til på venstresiden, er han opptatt av å se begge sidene av debatten. Ved å ta opp temaer som er nødvendige for å bygge samfunnet videre må man likevel tåle litt salt i såret.

Noen tanker har likevel endret seg progressivt; å mene at det finnes to kjønn var for et par år siden helt normalt, men plutselig har det blitt kontroversielt. Informanten innledet svaret med å belyse frigjøringskampen for skeive.

«For 52 år siden så var det ikke lov å være homofil i Norge, og når man lovliggjorde det, utvider det frihetskampen. I noen kulturer er det ganske hellig å definere seg som hverken mann eller kvinne. Det har skjedd såpass fort, og i korte trekk var vi sene med å legalisere homofili, og Norge var et av de seneste landene i Vesten som innførte det. Jeg er positiv til et tredje kjønnskategori for det er noen legitime grunner til det. Debatten har utviklet seg så raskt at den har blitt for lite konstruktiv» (Informant 1).

Han fortalte videre at han oppfatter Norge som et ganske konservativt, kristent land, og selv om man velger å definere seg som en annen kjønnskategori vil ikke alle ha et ønske om å forstå det. Det hjelper likevel ikke å dra det ut til det ekstreme og sette ting på spissen for å få folk til å akseptere det. Informanten mener disse holdningene må jobbes med skritt for skritt, og derfor er det viktig å konkretisere woke- begrepet. I det skeive miljøet er det mye mikro- merkelapper, og det kan være greit å bruke hvis du definerer deg som noe veldig spesifikt, men man kan ikke forvente at andre skal forstå og bruke det i dagligtalen.

Uansett kan det være en kamp innad i minoritetsgruppene; for eksempel skeive muslimer. Pride- skytingen i Oslo ble utført av en mann med minoritetsbakgrunn, og

kanskje det hadde vært enda mer blåst opp hvis det var en høyreekstremist som gjorde det. Derfor er det viktig å lære minoriteter at deres tro og kultur ikke bør gå på bekostning av andres frihet til å være seg selv, men det igjen kan sette minoriteter med ulike kulturforskjeller opp mot hverandre. Informanten mener at kampen om å verne om minoritetenes rettigheter ikke bør sette minoriteter opp mot hverandre. Det finnes skeive i muslimske miljøer som blir stigmatisert, og hvordan man skal verne om minoriteter i en minoritetsgruppe kan også være problematisk.

Selv om vi snakker om identitetspolitikk for minoritetene, har vi en stor gruppe som ofte blir oppfattet som woke – nemlig feministene. For informanten handler feminisme og likestillingskampen om to ting: Rettferdighetspolitikk og identitetspolitikk. Feminisme skal ikke gå under woke for likestillingen er et grunnleggende prinsipp og bør i utgangspunktet ikke være en diskusjon. Man kan heller snu spørsmålet om minoriteter bør ha de samme rettighetene som kvinner.

Avslutningsvis stilte jeg spørsmål om det er slik at minoriteter skal styre et demokrati.

«I demokratiets rette forstand er det strengt tatt ikke demokratisk at minoritetene skal overkjøre majoriteten, men om det er etisk er et annet spørsmål. Vi følger for eksempel rettighetsvilkårene til FN og EU av den grunn også». (Informant 1).

6.2 Informant 2

Den andre informanten jeg har intervjuet er en liberalkonservativ mann med partitilhørighet i Høyre. Jeg innledet intervjuet etter intervjuguiden (se vedlegg 1), og spurte hva woke betyr for informanten.

«Woke for meg.. det forbinder jeg mye med å være «våken» eller politisk korrekthet. Jeg assosierer det med de stereotypiske individene med farget hår i sterke farger som skal identifisere seg som masse forskjellige ting. Det var vell først da Jordan Peterson ble oppfordret til å bruke pronomen i Canada,

var da jeg la merke til det først. Jeg føler mye tok av etter det, samt andre småsaker i USA. Jeg forbinder det mest med kulturkrigen i Amerika generelt sett. Jeg får opp mye «høyrevridde» videoer på Youtube med konservative, kritiske tanker.» (Informant 2).

Videre forteller informanten at han assosierer begrepsbruken med politisk korrekthet, for eksempel i politiske organisasjoner. Man hører ikke folk bruke ordet i dagligtalen, men det er ikke uvanlig å snuble over en artikkel om «woke» stadig vekk.

«Ordet «woke» i seg selv synes jeg høres litt ironisk og teit ut, at man snakker om politisk korrekthet i form av «vær forsiktig med hva du sier nå: du kan krenke noen»». (Informant 2).

Om woke er en viktig debatt for Norge, opplever informanten at nordmenn egentlig ikke har et veldig nært forhold til fenomenet. Kanskje de har hørt om det i en eller annen nyhetssak, mulig gjennom en pride- debatt på nyhetene eller en debatt der et identitetspolitisk dilemma diskuteres. Han mener også at man kan se på woke som en bevegelse som ønsker å stikke seg ut fra det konservative.

Ifølge informanten blir man kansellert som regel gjennom sosiale medier. Noe kan oppfattes feil av en person, og da kan man starte en bølge som viser at vedkommende har «dritet seg ut» for å få folk til å avstå fra å assosiere seg med vedkommende. Mye kan også bli dratt ut av kontekst: «Nå liker jeg deg ikke, derfor skal du kanselleres» kan oppfattes som vanlig i en slik debatt, selv om det er svært usaklig å bygge en hatbølge mot noen basert et slikt grunnlag.

Når han diskuterer med personer på venstresiden av politikken, opplever han dem som åpenbart svært uenig. Han tar en mer «konservativ» rolle i debatten, og oppfatter at de spiller mye på følelser, mens han forsøker å spille på hva han ser på som logisk. Han mener at det er veldig vanskelig å snakke sammen om temaet for følelser kan usakliggjøre debatten, og det er svært subjektivt hvordan enkelte opplever og oppfatter argumenter. Det er en kamp mellom logikk og følelser.

Jeg spurte videre om man får et anti- woke stempel (ref. Til informant 1 som oppfatter at høyresiden kan skyve en woke- stempel i ansiktet til en som ønsker å løfte et identitetspolitisk tema) og informanten oppfatter at hvis man først er kritisk til eksempel til innvandring eller transdebatten, så kan man fort få et stempel som rasist eller transfob med en gang man tørr å stille et kritisk spørsmål på samme måte. Likevel er det enkelt å bli stemplet uansett hvilken side man velger når man først løfter et kontroversielt tema generelt. Samtidig kan følelser usakliggjøre debatten og gjøre det vanskelig å lande et kompromiss.

«Noe jeg synes er tåpelig med woke debatten er at mye blir kastet under en fellesbetegnelse. Om det så er transbevegelsen eller homofili, som er to ulike debatter, kan derfor ikke gå inn under ett. Debatter om woke virker som at folk går bare inn der for å si sin mening og stiller opp for å være uenig – nettopp i den grunn av å være uenig. Mye dreier seg om hvordan man føler rundt det». (Informant 2).

Men kan staten løse problemet til woke- aktivistene? Informanten mener at det er betydelig et større problem med rasisme og diskriminering i USA enn i Norge, og det har det alltid vært. På høyresiden blir budskapet satt på spissen «gjør det du vil, men ikke push det på andre», mens venstresiden pusher på at alle skal mene det samme.

Det er ikke uvanlig å tenke at staten skal være en «regulerende» myndighet, spesielt i høyresiden av politikken. Aktivister føler seg utenfor fordi de identifiserer seg som noe annerledes, men historisk sett har vi i Norge vært flinke med å sette menneskerettighetene på dagsorden, å lære hverandre å vise respekt og løfte høyt ideen om et regelverk for å beskytte alle minoritetene, ifølge informanten.

«Det er ingen tvil om at de har opplevd hat, men likevel skal ikke loven tråkke over bekostningen av andre. Hvis en minoritet får jobb fordi de er en minoritet, så er det absolutt ikke greit.» (Informant 2).

Jeg løftet eksempelet om Baris Brevik som ble kastet ut av stein, saks papir- mesterskapet fordi en transseksuell person følte seg drapstruet på bakgrunn av hans mening om at det kun finnes to kjønn. Informanten mente at dette er et eksempel som åpenbart skader debatten enn å gjøre nytte. Flere begynner å se på denne bevegelsen som tull når slike eksempler løftes og grensene tøyes. Personen som følte seg drapstruet hadde et vagt grunnlag, og slike saker ødelegger debatten.

Likevel opplever han det vanskelig å si hvordan staten skal legge bedre til rette for at minoriteter skal bli fornøyde. Hvis et regelverk er veldig dekkende og skaper mindre usikkerhet rundt hvordan loven skal tolkes, kan det være mulig. Likevel er det vanskelig å se for seg hvordan man skulle gjort det. Mye av debatten handler også om urettferdighet, ikke kun på bakgrunn av minoriteter. Kampen om at kvinner og menn ikke er likestilt i alt, kan også gå innunder en woke- debatt.

Ifølge informanten er ikke debatten like relevant for Norge som for andre deler av verden. Man kommer også sjeldent til en konklusjon, og informanten mener selv at han hiver seg på en debatt for å ha noe å snakke om; det er ikke en debatt han tar på alvor på grunn av følelsene involvert. Samtidig kan temaet virke fjernt for mange, og hva man krenkes av er subjektivt.

6.3 Informant 3

Den tredje informanten jeg har intervjuet er en mann som er aktiv i Fremskrittspartiet (FrP). Igjen har intervjuet tatt utgangspunkt i intervjuguiden (vedlegg 1).

På samme måte startet vi intervjuet med selve definisjonen av begrepet woke og hva det betyr for informanten. Han svarte også i likhet med andre informanter «å være våken på urettferdighet i samfunnet», og tilføyer;

«Woke var en positiv ting, men har utviklet seg til å bli kanselleringskultur, kampen om kjønnsidentiteter og post- modernistiske prinsipper. Woke er blitt en veldig «venstrevridd» greie, og ikke noe alle bare kan kjenne seg igjen i

lenger. Aktivistene som kjemper på fremste rad for woke, er dem som skaper kanselleringskulturen som halvparten av dagens ungdom føler på i dag – man er redd for å bli kansellert. Det er hva man kritiserer mest i woke- bevegelsen i dag, og hva det har utviklet seg til.» (Informant 3).

Videre spurte jeg hvordan woke har klart å bli en venstrevridd greie, og informanten svarte med at han har lest en bok fra Tarjei Skirbekk der han skriver at postmodernismens utvikling fra 50- og 60- tallet er mye skyldig i dette. Fra «borgere som var en del av samfunnet» har vi senere utviklet oss til vesener som kan definere oss slik vi vil, og det skal være flytende linjer mellom sannhet og usannhet; folk kan i større grad velge selv. Identitetspolitikken går ut på selvrealisering av identiteten til en gruppe, mens høyresiden er mer opptatt av individets frihet som enkeltmenneske.

Likevel går venstresiden i dag vekk fra noe viktig; klassiske sosialister bryr seg ikke om religion, men nå har religion blitt en del av identitetspolitikken. Ifølge informanten kommer dette igjen av de post- moderne tendensene som senere har blitt svært appellerende for venstresiden. Hvis vi kan ta for oss partiet Venstre i Norge, er det vanskelig å definere deres prinsippgrunnlag i den politiske aksen. De er i utgangspunktet et sentrumsparti fordi de lener seg finanspolitisk mot høyre, og identitet- og miljøpolitisk til venstre. Slik informanten forklarte det; «de tar litt av alle partier».

Ifølge informanten bør man likevel ha en viss form for fakta og vitenskapelig rasjonalitet i grunn om ulike samfunnsproblemer for å dyrke en saklig debatt, men nå er debatten lagt opp til saker som at «menn bør få lov å dusje med små jenter», og venstresiden har tatt på seg hatten for å fronte disse sakene.

«Kampen om frihet og rettferdighet» er en setning som går igjen. Informanten forklarer videre at det er snakk om to helt forskjellige former for frihet:

«Rødt snakker om frihet på bakgrunn av kjønn, rase osv., langt mer enn hva klassiske sosialister gjør. De bryr seg ikke i like stor grad. Likevel lener

sosialdemokratene seg på argumenter som spiller mye på etikk, moral og følelser.» (Informant 3).

Han nevnte eksempelet med Sverige under innvandringskrisen i 2014 som da var sosialdemokratisk styrt. Når de valgte å ta inn 100 000 innvandrere i året, svarte datidens statsminister, Fredrik Reinfeldt, at svenskene måtte «åpne sine hjerter». Kritikken og konsekvensene det kunne medføre ble skyvet vekk, som er et tydelig tegn på multikulturalisme; all kritikk er rasistisk og bidrar til polarisering. Det har også ført til at venstresiden tenker ofte at hvis man ikke støtter dem, går man fullstendig mot dem. Resultatet er at partier på ytre- høyresiden, men også ytre venstre i enkelte land, får høyere oppslutning.

Informantens oppfatning om woke- debatten er at den er svært polarisert. Woke- tilhengere er forkjempere mot systematisk rasisme; at folk skal få lov til å identifisere seg akkurat slik de vil og bli respektert, mens anti- woke mener at dette bidrar til kanselleringskultur som polariserer debatten. I starten gjorde woke- bevegelsen mye bra og det var et behov for den, men nå har den også utvannet begreper som rasisme, homofobi og diskriminering vekk fra hva de egentlig definerer. Hvis man ytrer at det ikke er greit for en trans-kvinne å gå inn i en kvinnegarderobe med barn kan man bli kalt transfob, selv om det ikke handler om hat mot vedkommendes identitet. Retorikken de har brukt har skapt en kjølig debattklima, og derfor velger kritikerne å gå hardt i strupen på dem. Det skaper sterke motpoler.

Likevel mener informantene at anti- woke tilhengerne må ta et ansvar fordi det ikke er mulig å møte ild med ild. Man må ha en debatt der man avlaser kansellering av woke- tilhengere av antiwoke- tilhengere. Da skyter man seg i foten fordi man klager over noe man selv gjør. Likevel skriker woke- aktivistene ekstremt høyt, noe som igjen gjør at man må skrike høyt tilbake for å bli hørt i debatten.

Men er woke- aktivisme nødvendig i dagens Norge? Kan de bli fornøyde, og hvordan kan staten bidra med det?

Informanten svarte med at man nesten ikke kan gjøre dem fornøyde fordi ingenting vil være bra nok. Enkelte liker å dyrke offerrollen, noe man finner mange eksempler på i USA. Han har hørt hvordan rase- og religionshat i Palestina- demonstrasjonene utenfor Stortinget tas opp som en faktor for eksistensen av konflikten mellom Israel og Palestina. Mange trives med å være offer og går inn i en evig kamp mot samfunnet der de skaper en urettferdighet selv. Man velger å sette seg inn i bås og uttrykke sin seksualitet eller identitet for folk som egentlig ikke bryr seg om det. Når man setter seg inn i en offerrolle innbiller man seg en egen virkelighet som ikke er realiteten – uansett hva man gjør for å løse det så vil de ønske å ha det like «jævlig». Det er også en oppmerksomhetssøkende faktor som gir dem en type makt til å kontrollere andres handlinger. Da får vi en ideologisk spredning som igjen kan knyttes til post- modernismen; alle kan ha sin egen flytende identitet.

Jeg spurte videre om han kan nevne eksempler på woke i dagens samfunn. Han svarte med blant annet en rekke eksempler fra filmbransjen.

«Rapunzel som har langt, blondt hår, har blitt byttet ut med en indisk jente med krøller. Ariel er plutselig blitt mørkudet og snøhvit er ikke hvit lenger. Det føles ut som det har blitt en kvote at de må tildele hovedroller til minoriteter for å vise at de er flinkere enn andre i filmbransjen. I en britisk variant av Kompani Lauritsen var en av deltakerne transseksuell og ikke spesielt god, men dem fikk ikke lov til å kaste vedkommende ut av formatet. Minoriteter blir enormt representert, selv om de utgjør f.eks. 15% av befolkningen. Arbeidsgivere og bedrifter er også flinke til å vise frem at «vi har mange minoriteter i vår bedrift» og kan bruke dem som et trumf- kort eller politisk våpen. Det samme skjer med kvotering av kvinner i styreverv, noe som ender opp med at styrelederen kan skrive navnet til kona på papiret for å ha et kvinnelig navn. I politikken kan kvinner ende opp med å sitte i 40 forskjellige styreverv fordi man blir putt inn helt tilfeldig i verv de ikke interesserer seg for. Da kan de ta plassen til en mann som brenner for vervet, eller motsatt – nettopp på grunn av kjønnkvotering». (Informant 3).

Han forklarte videre at det finnes universitetsbiblioteker kun for mørkhudede etter deres initiativ i USA, i tillegg til at de kan få ekstra kjønnsponng på universiteter. Det skaper igjen en segregering og systematisk rasisme av hvite – denne gangen på bakgrunn av minoriteters vilje. Det reverserer hele kampen om likhet og rettferdighet for alle.

Videre diskuterte vi nødvendigheten av en diskrimineringslov. Informanten mener at en slik lov er unødvendig, da den ikke vil fungere. Det er vanskelig å vite hva enkelte blir krenket av fordi det er veldig subjektivt, samtidig som det er bortkastede ressurser for politiet å bry seg om dem som ikke respekterer hva et bestemt individ identifiserer seg som. Det er umulig å finne en grense for hva som er reel krenkende atferd når alle har forskjellige oppfatninger.

Han tilføyer:

«Minoriteter har like rettigheter i Norge, men det betyr ikke at det ikke vil være rasisme i samfunnet. Enkelte kan foretrekke å ansette en Jens foran en Muhammed, men det er ikke systematisk rasisme fra statens side. Alle innbyggere har like rettigheter, og enkelte grupper kan til og med ha særfordeler på bakgrunn av kjønn, religion og rase. Man kan si at en rekke innvandrere får mer i sosial støtte enn min bestemor som er minstepensjonist og bidratt til å bygge landet. Mange av dem er også nedprioritert.» (Informant 3).

Avslutningsvis mener han at Norge er et nokså likestilt land på alle områder, og man kan ikke gjøre woke-aktivistene fornøyde ved å vedta lover på Stortinget med et pennestrøk.

6.4 Informant 4

Den fjerde informanten jeg har intervjuet er en kvinne med partitilhørighet i Arbeiderpartiet (Ap). I likhet med de andre intervjuene har jeg tatt utgangspunkt i intervjuguiden (se vedlegg 1) med et par oppfølgingsspørsmål.

Innledningsvis spurte jeg informanten hva woke betyr for henne og hennes assosiasjoner.

Informanten startet med å påpeke at hun ikke ser på seg selv som woke. Hun opplever at folk som er «woke» passer litt ekstra på å ta vare på minoritetene, og er opptatt av å være en stemme mot rasisme og diskriminering. Likevel er det mange nyanser av hvordan woke- begrepet oppfattes i samfunnet.

Informanten forteller videre i intervjuet at hun opplever at mer «konservative» ungdommer kan betegnes som mer anti- woke, eller at de assosieres med anti- woke begrepet, selv om woke i seg selv startet som et opprør mot rasisme og diskriminering. Grunnen kan være at enkelte miljøer kan ha gått for langt i kampen om rasisme og rettferdighet. Ekstreme tilfeller av feminisme som Kvinnegruppa Ottar, FRI, og tilfeller av woke- aktivister som er på jakt etter rasisme der den ikke finnes, kan være grunnen til at flere velger å ta avstand fra woke- bevegelsen og falle over i en konservativ retning. I tillegg kan woke oppfattes som «veldig politisk korrekte meninger».

I tillegg opplever hun i likhet med de andre informantene at woke- kulturen kan henge med en kansellering- og krenkekultur som har begynt å gå overhånd. Som nevnt, handler det om at woke- aktivistene kan se rasismen der den ikke finnes. Å lete etter ting å kritisere og «cancelle» tilhører mer partier lenger mot venstresiden. Enkelte opplever å bli krenket på vegne av andre om en sak som ikke berører dem selv. De ønsker ikke å forstå når det viktig å lytte til begge sider. Informanten forteller at det ikke er hva hennes parti skal representere, og dette er et syn som tilhører heller partiene på den ytre venstresiden.

«Men er ikke det å kansellere noen en form for ytringsfrihet også?», spør informant 4.

Vi var også innom hvordan venstresiden har adoptert seg rollen som «woke-aktivister» i samfunnsdebatten.

«Det har alltid vært ulike meninger på høyre- og venstresiden, og venstresiden har alltid vært litt «woke» før begrepet kom og ble populært. Etter det kom, har høyresiden fått en merkelapp å sette for folk som står opp mot rasisme og diskriminering mer enn det vanlige folk gjør. Høyresiden har sakte, men sikkert fått et ord å bruke. Så har man motsatt side; når man er anti- woke, så setter det folk i bås fordi de har en annen mening» (Informant 4).

Informanten forteller at Arbeiderpartiet har gjennomført et studie som viser at flesteparten av partiets velgere ikke er «woke» fordi de er mer tradisjonelle, mens tilhengerne av deres ungdomsparti (AUF) kan oppfattes som mer woke og politisk korrekte.

Hun oppfatter at ungdomspartiene generelt er fundamentalt uenige med hverandre, som igjen kan skape usaklige debatter der man avslutter i den løse luften. Samtidig har woke dratt inn mange saker under kammen.

Eksempler på kanselleringskultur kan være underskriftskampanjen mot tidligere Subjekt- redaktøren Danby Choi som opplevde motstand for å holde 17. mai tale, noe informanten oppfatter som en skummel utvikling. Bakgrunnen for saken var en Tiktok- video han hadde lagt ut med en som ble dømt for seksuelt overgrep på en mindreårig jente, men han beklaget saken og senere uttalt at det var dårlig dømmekraft. Likevel er han en viktig stemme for samfunnsdebatten, men enkelte oppfatter hans meninger som kontroversielle og splittende.

Videre stilte jeg spørsmål om hvordan woke gikk for langt. Kvinnen forteller at woke-kulturen ønsker å vise til holdninger som samfunnet mener ikke er riktig. Det skaper en form for oppdragelseskultur for å få folk til å endre mening; at man skal stå opp for folk. Noen «anti- woke» meninger ligger jo igjen på 1800- tallet. Bevegelsen i seg selv var bra, men woke har gått for langt fordi konseptet over å vokte for

diskriminering har endt opp med å ta helt av. Kvinnegruppa Ottar som nekter å shave under armene for å fremme feminisme, fri barneoppdragelse, årvåkenhet basert på at minoriteter skal være bedre enn majoriteter og ha særfordeler. Man finner også minoriteter som kjemper mot hverandre. Slike tilfeller fører til at folk velger å ta avstand og ikke vil betegnes som «woke» eller feminister – kampen går mot sin hensikt og begrepene blir ladet negativt. Å kansellere folk og trække på deres ytringsfrihet er ikke riktig.

Men hva kan i så fall staten gjøre for å fornøye woke- aktivistene?

Kvinnen mener at dette handler om politiske holdninger i samfunnsdebatten og det er fint med et lovverk som kan beskytte minoriteter for å forhindre og forebygge rasisme og diskriminering. Woke- aktivismen har vært en nødvendighet, men senere har det utviklet seg til en jakt på problemer som ikke er der. Man oppfordrer minoriteter til å søke ulike jobber, men samtidig ligger det latent at enkelte arbeidsgivere kan foretrekke å ansette en med norsk navn selv om utlendingen kan være mer norsk enn nordmannen som søker. Enkelte minoriteter kan også oppfatte at de er «kvotert» inn, og kan til og med tulle med det selv, men kanskje det likevel er bedre enn å ikke få en jobb i det hele tatt? Det beste er at de kommer seg inn i arbeidslivet på en naturlig måte på bakgrunn av deres ferdigheter.

Om kampen er viktig å ta i Norge, mener informanten at de store sakene er allerede tatt. Likevel er det alltid ting å ta tak i fordi man absolutt ikke er fullstendig likestilt, men det er ikke alvorlig. Vi har ikke tydelige skiller mellom mennesker på bakgrunn av enkeltes kjønn og etnisitet. I dag handler det mer om hvordan man blir møtt, og i hvilke miljøer. I distriktene kan for eksempel enkelte eldre menn være skeptiske til unge kvinner som møter opp i politiske sammenhenger, men det kan igjen ligge latent i dem.

6.5 Informant 5

Den femte informanten jeg har intervjuet er en mann med partitilhørighet i Venstre. Han anser seg selv som sosialliberal i tråd med Venstres politiske prinsippprogram som er overordnet beskrevet i kapittel 4.2.2. Her har jeg igjen brukt intervjuguiden (vedlegg 1), men også kommet med oppfølgingsspørsmål på enkelte utsagn ved informantens besvarelse.

Informanten assosierer woke først og fremst med skeives rettigheter og blant annet feminisme, men etter hvert utviklet seg til en kanselleringskultur. Debatten i Norge har derfor blitt polarisert og veldig amerikanisert. Man tar opp et tema som egentlig ikke omfatter Norge, og derfor har vi endt opp med en usaklig og stygg debatt.

«Jeg tror det er fordi at tidligere så brydde man seg ikke i Norge hva andre folk gjorde, man hadde tanker for seg selv, men nå har man for eksempel folk i partiet Sentrum som sier at de er woke, så har man anti- woke side, også putter man meningene i bokser. Det er ikke nyttig for samfunnet. Forløperne til woke blir derfor utfordret». (Informant 5).

Videre spør jeg om partifellene blir oppfattet som woke fordi partiet betegner seg som sosialliberale. Informanten svarer med at mange utenfra vil se på dem som woke. Sannheten er at de egentlig ikke bryr seg, og at den polariserte debatten ødelegger veldig. Noen partifeller har verdier som passer inn under «woke- verdier», men vil ikke assosieres med bevegelsen og ønsker ikke å ta del i kanselleringskulturen. Andre betegner seg som «woke», men for Venstre er det ikke ønskelig at det skal bli en så stor debatt.

Likevel påstår informanten at de skal kjempe for woke- verdiene, men ikke gå inn i woke og anti- woke debatt. Woke- aktivistene mener han er plassert lenger på venstresiden som Rødt, SV og partiet Sentrum.

Informanten nevner woke- verdier. Når jeg spurte hva han mener, ramser han opp stikkord som feminisme, lik lønn, skeives rettigheter og anti- rasisme. De store «sosiale» debattene, samt LGBTQ+- tilhengerne kan betegnes som woke.

«Når de begynner å bli kansellerende synes jeg ikke noe om det fordi jeg er liberal, og for at man bør høre på hva motstanderne har å si». (Informant 5).

Er likevel debatten en ungdomsgreie? Informanten opplever at svært få i hans miljø kaller seg for woke og anti- woke. Kanskje debatten blir mer tydelig i sosiale medier med eksempelvis Danby Choi som anti- woke på en side og sentrale politikere i partiet Sentrum på den andre. De fleste er ikke opptatt av å putte merkelapper, og er egentlig lei.

Informanten mener at det kan være vanskelig å definere hva «woke» betyr. Han blir selv blitt kalt «woke», til og med i familien. Likevel oppfatter han at en stor del av woke- bevegelsen går ut på kansellering og at man ikke ønsker å lytte til hva den andre har å si. Det kan være forskjell mellom woke, sosialt progressive og liberale. Woke- debatten er likevel en kultur med flere progressive stemmer, men mange velger å ikke legge seg i hverken woke eller anti- woke kategorien.

«Jeg tror at Norge er et politisk korrekt land, og jeg tror mye av debatten har blitt importert fra USA. Når Trump kom til makten i 2016 ble det mer fokus på amerikansk politikk. Da kom mye videoer på Tiktok om progressive og konservative, woke og anti- woke... vi er jo i den amerikanske boblen» (Informant 5).

Venstres budskap er heller at folk skal ha muligheten til å leve sitt eget liv i fred, men ikke kansellere noen hvis man er uenig i visse standpunkter. Det er opp til hvert enkelt individ, og hvis man kommer med konstruktiv kritikk skal det respekteres. Kanskje folk ikke liker at man tar feil? Kanselleringskulturen var ikke noe informanten tenkte på før han hørte om kanselleringen av forfatteren J.K. Rowling for hennes utsagn om trans- kvinner etter hva informanten har fått med seg.

«Woke- kulturen praktiserer altså sosiale konsekvenser og utestenging av visse ting, noe jeg åpenbart ikke er så fan av. Jeg har også venner som jeg synes har merkelige eller ekstreme meninger og sier at hvis du mener enkelte ting så er man rasist og homofob. Var mye mer åpenhet før, mens nå er folk

redde for de sosiale konsekvensene og snakker heller med folk de stoler på.»
(Informant 5).

I hvilken grad bør staten sikre friheten til woke- aktivistene?

Ifølge informanten er det enkelte ting som absolutt ikke bør sies, og da bør staten gå inn og gi handlinger konsekvenser. Det er samtidig mange som slipper unna, men de mest ekstreme får straff. Informanten er fornøyd med dagens diskrimineringslov, men det er ikke mange nok som får store konsekvenser for rasistiske utsagn. Staten bør gripe inn på de mest alvorlige tilfellene, men det er uansett en hårfin balanse mellom hva som er greit og ikke. Man bør passe på at det ikke blir for mye innblanding.

- Men mener du at det er greit at Baris- Brevik blir kansellert for å mene at det finnes kun to kjønn, og Rio Vik dermed oppfatter dette som en drapstrussel?

«Jeg er ikke enig med baris- Brevik, men jeg er heller ikke enig med Rio Vik at det var en drapstrussel. At det finnes to kjønn er en mening man kan ha, og jeg synes ikke at utestenging er okei selv om jeg ikke er enig i hva han sier. Det er en mening som enkelte partier har (at det finnes to kjønn), og det er ikke diskriminering. Samtidig er det jo ting som man ikke alltid trenger å si. Det er likevel en mening man kan ha da, som ikke behøver en rettslig straff. At han sier sin mening betyr ikke at det er rettet mot en person». (Informant 5).

- Men er det kontroversielt å mene at det finnes to kjønn?

«Ting går ganske kjapt, det er en rask utvikling. Jeg er ikke enig i at det finnes kun to kjønnsidentiteter, men det finnes to biologiske kjønn. Jeg forstår at folk sliter med å tilpasse seg det, men når en hel verden omstiller seg til noe helt nytt og det har mest sannsynlig skjedd gjennom sosiale medier, har det gjort verden mindre. Det har ført til at folk som er ikke- binære har blitt mer synlige, og det er ikke nødvendigvis noe negativt.» (Informant 5).

- Hvorfor sliter folk med det? Er det et kulturelt paradigmeskifte?

«Jeg omgås med flere ikke- binære, og jeg har selv slitt med å ta det skiftet, og tror mange sliter med det også. Det er en ny verden man må prøve å komme seg inn i fordi det er lettere for en selv og lettere for individer rundt. Det er nok enkelt for meg å si at man må ta det skiftet, men av og til så handler det om å respektere hverandre. Hvis en person er de/dem, så lenge man respekterer det så holder det i massevis.» (Informant 5).

Informanten mener at enkelte ikke respekterer det fordi de ikke klarer å forstå. Hat kommer fra et sted av mangel på kunnskap, og når det kommer til identitet så er forståelse viktig. Selv om informanten støtter LGBTQ+, vil han likevel ikke si at han er woke fordi han ikke ønsker å kansellere. Familien hans oppfatter han derimot som woke. Woke bevegelsen har for informanten, som selv er skeiv, gjort det vanskeligere fordi det pusher merkelapper. Han er opptatt av at han kan drive med sitt og andre kan drive med hva de ønsker. Woke handler i stor del om å blande seg i hva andre driver med. I Venstre er man mye opptatt av individuell frihet, men samtidig er de opptatt av det «sosiale», som vil si at de støtter likevel opp en kollektiv frihet – at grupper er frie. Likevel er individets frihet i sentrum, og man skal ikke blande seg opp i hva andre folk velger å gjøre.

Videre spør jeg om vi egentlig er likestilt i Norge – er kampen om rettferdighet noe vi er nødt til å ta?

Informanten forklarer at når det kommer til seksualitet, har skeive nokså like rettigheter. Det er mer det «sosiale» som sitter igjen. Ikke- binære og transseksuelle har en lenger vei å gå, men samtidig mener han at Norge er statistisk sett mer likestilt enn andre land i verden. Likevel bør vi ikke slutte å fronte likestilling, selv om vi ikke vil komme til et punkt hvor alle er fullstendig likestilte.

- Hvilke tiltak kan vi iverksette for å jevne det ut? Har for eksempel kjønnskvolteringer fungert?

«Det kan funke, men på mange måter så gjør det ikke det. Etter valget i fjor skulle jeg kanskje få et verv, men fordi jeg var feil kjønn så fikk jeg ikke plassen.» (Informant 5).

I næringslivet kan man se at det er flere kvinner som sitter i styrer. Det uttrykker at «*samfunnet går fremover.*» Informanten forklarer videre at når folk blir kvotert uten å oppnå noe for det, eller at kvalifikasjonen er «riktig» kjønn, kan det bli dumt.

Jeg spurte videre om det kanskje kan oppfattes som fint på utsiden, men at ulempene er i praksis større enn fordelene – løser det et omdømmeproblem? Informanten svarer med at det kan bidra til en viss vei, men det blir for dumt når kjønn er det eneste som får deg inn i styret – kvotering bør ikke være det eneste virkemiddelet. Det ser bra ut for et land som Norge at vi har mange kvinner i styrene, men da håper informanten at det er kvinner som fortjener det på bakgrunn av sin kunnskap. Til syvende og sist er det viktig for å gjøre den jobben som trengs.

7 DISKUSJON

7.1 Resultatet av intervjuene

I utgangspunktet ble jeg fornøyd av datainnsamlingen. Informantene var hyggelige, snakket mye og var svært åpne. Til tross for at ikke alle har hatt woke- temaet som kjernesak i politikken og ytret seg offentlig om akkurat det, har de likevel en oppfatning og kunnskap om hvordan woke- debatten har bredt seg i samfunnet og ga en utfyllende besvarelse på alle intervju spørsmålene jeg stilte. Alle intervjuene tok ca. en times tid hver.

De fleste informantene jeg spurte takket ja, og syntes det var staslig at deres erfaringer blir brukt som datainnsamling til en masteroppgave. Jeg har også prøvd å få tak i ungdommer fra andre politiske partier uten å få svar tilbake, og har fått flere positive svar av menn enn av kvinner. Derfor falt informantene på en kvinne og fire menn.

Informantene har fått tilbud til å lese over deres del av det transkriberte datamaterialet. Flere har lest over av nysgjerrighet til å lese essensen av deres meninger skrevet av noen andre.

Det er ikke alltid man kan treffe på informanter som samsvarer med det man ser for seg er stereotypisk for deres parti. Et eksempel var kvinnen jeg intervjuet fra Arbeiderpartiet som er under 30 og i «ungdomsparti- alder». Som hun påstod selv, er det mer typisk å treffe på en «woke» AUF-er som progressiv feminist og mer venstreorientert på flere verdispørsmål. Likevel har resultatet av undersøkelsen fra Arbeiderpartiet at mesteparten av deres velgere er mer tradisjonelle og konservative, og beskriver seg derfor ikke som «woke». I utgangspunktet ønsket jeg meg en informant som er nettopp av typen som brenner for «woke- saker», men samtidig fikk jeg et svært godt intervju og ønsker ikke å «Cherry- picke» informantene og påvirke utvalget.

Alle informantene snakket mer om sine egne oppfatninger, og derfor tok jeg med et tilleggsspørsmål om hvordan woke oppfattes i deres politiske klima for å få en bredere forståelse. Noe annet positivt var at jeg kunne gjenkjenne flere poeng fra teoridelen i masteroppgaven som kom frem i besvarelsene.

7.1.1 Hva betyr egentlig woke i dag?

Som beskrevet i teorien, er «woke»- begrepets akademiske forklaring at det beskriver en kritisk årvåkenhet som skal beskytte rasisme og diskriminering av minoriteter. Når man er woke, reagerer man kraftig på slike tilfeller.

I USA fikk man en politisk helomvending, og de som var woke var mer «kompetente» fordi de kunne se hva som var feil samfunnet de levde i.

Alle de fem informantene ga egentlig ikke et svar som var veldig ulikt. Informant 1 fra Rødt beskrev woke som aksept rundt identiteter, og at man kan uttrykke seg uten å bli satt i bås. Likevel var woke et vanskelig begrep å definere fordi det angår flere saker i dag, og folk oppfatter det forskjellig.

Den andre informanten assosierte woke så enkelt som å være «våken» mot urettferdighet, men også med politisk korrekthet. Han så for seg «stereotypiske» woke individer med farget hår som skal identifiseres annerledes. Samtidig er disse en naturlig del av kulturkrigen i USA, noe informanten fra Venstre også påpekte: vi har adoptert kulturen fordi vi er i den «amerikanske boblen».

Informant 3 forklarte woke som å være «våken på urettferdigheten i samfunnet», noe som i starten har vært positivt, men senere utviklet seg til å bli en form for kanselleringskultur, kamp om kjønnsidentiteter og pålegging av post- modernistiske moraler hvor man ser bort fra de universelle sannhetene. I svarene til informanten fra Høyre og FrP (informant 2 og 3) kan man se at woke kan betegnes som en kamp som står fast ved de universelle sannhetene vi har bygd opp i samfunnet.

Informant 4 fra Arbeiderpartiet mener også at woke er dem som passer ekstra på mot diskriminering og rasisme i samfunnet, og er ofte opptatt av å være en stemme for svake grupper. Det er flere nyanser av hvordan «woke» tolkes, da hun utover i intervjuet også nevnte at folk hun kjenner fra distriktene kan betegnes som anti-

woke. Det mener jeg også kan knyttes opp mot svaret til informant 2 og 3 om at woke- tilhengerne distanserer seg fra konservative verdier. Befolkningen i distrikts-Norge har en tendens til å lene seg mot konservative verdier.

Venstre- informanten ser på woke som kampen om skeives rettigheter, feminisme og andre sosiale temaer, men som senere har utviklet seg til en kanselleringskultur. Det er et mønster som jeg tror kan generaliseres, i hvert blant politisk engasjerte ungdommer på tvers av politisk ståsted.

7.1.2 Woke og anti- woke

Alle informantene har snakket om woke og anti- woke som merkelapper dukket opp. Hvordan brukes disse i det offentlige ordskiftet?

Ifølge informanten fra Rødt er disse begrepene merkelapper. Når noen ønsker å reise spørsmål om et identitetspolitisk tema blir woke- stempelet brukt av høyresiden. Med en gang man er kritisk til et identitetspolitisk tema blir man derimot stemplet som anti- woke. Det kan ha ført til at woke har blitt et utvannet begrep, og stemplingen av merkelapper kan ha bidratt til å usakliggjøre debatten.

Informanten fra Høyre mener også at man kan få en merkelapp, men med en gang man løfter et spørsmål om innvandring eller ytrer seg om transdebatten med et kritisk syn, blir man også stemplet som rasist og transfob. Før woke ble et mer populært ord å bruke i Norge, var denne retorikken fremdeles vanlig. Anti- woke får et stempel når de løfter et kontroversielt tema eller kritiserer «woke- saker». Mange saker kan bli lagt inn under samme kam, men i realiteten er de helt annerledes fra hverandre. Ifølge han, kan følelsene gjøre debatten usaklig.

Informanten fra Fremskrittspartiet mener selv at woke og anti- woke har bidratt til en polarisert debatt. Enten er man for, eller så er man helt imot. Woke- tilhengerne er på utkikk etter systematisk rasisme, mens anti- woke er et motsvar som mener at woke bidrar til en uheldig kanselleringskultur. Samtidig har retorikken skapt et kjølig debattklima hvor woke- aktivister skriker høyt, og anti- woke må av den grunn skrike enda høyere for å bli hørt.

Informanten fra Arbeiderpartiet tok opp et interessant poeng; enkelte miljøer som betegner seg som «woke» har tøyet grensene og gått for langt med aktivismen. Kvinnegruppa Ottar og FRI har vært eksempler på disse. Der finner vi aktivister som er på jakt etter diskriminering som egentlig ikke finnes, og det kan føre til at flere ikke ønsker å assosiere seg med deres selvdefinisjon.

Informant 5 fra Venstre var enig i at debatten er polarisert, og dro frem partiet Sentrum som et typisk eksempel på woke- tilhengere. Woke og anti- woke debatten har puttet meninger i bokser. Informanten selv vil ikke si at han er woke, men kjemper for frihet og rettferdighet og støtter opp woke- verdiene han beskrev; feminisme, LGBTQ+ rettigheter, antirasisme og andre sosiale debatter. Han blir beskrevet som «woke» av familien sin, selv om han tar avstand fra kanselleringskulturen og woke- merkelappen.

Hvis man trekker disse mot kartleggingen av debatten i det offentlige ordskiftet, kan man finne en klar sammenheng at disse merkelappene brukes som retoriske virkemidler.

7.1.3 Woke som en «venstrevridd greie»

Det er ikke uvanlig å treffe idealistene på venstresiden. Kampen om rettferdighet og ambisiøse klimamål kan være idealistiske temaer og «selvfølgeligheter», men hvordan har woke endt opp hos de ytre venstre partiene?

Informanten fra Rødt, som kommer fra et ytre venstreparti, oppfatter Norge fremdeles som et konservativt, kristent land hvor vi har vært tregere enn andre til å tilpasse f.eks. aksept rundt skeive. Alle har heller ikke et ønske om å forstå at samfunnet går fremover. Det kan knyttes til svaret fra Venstre- informanten om at mange sliter med å forstå at det finnes flere kjønnsidentiteter. Kanskje woke- tilhengerne på venstresiden anser seg selv som mer kompetente av den grunn fordi de har forstått noe mange ikke har? Samtidig nevner begge at samfunnsutviklingen kanskje har gått for fort, og at slike holdninger oppstår på grunn av det.

Informanten fra Høyre opplever at venstresiden har en følelsesladd retorikk der debatten dreier seg om en kamp mellom følelser og logikk. Kanskje venstresiden tar

større eierskap i debatten fordi de er mer opptatt av staten som en sterkere, regulerende myndighet.

Informanten fra Fremskrittspartiet la til grunn for at identitetspolitikken gikk ut på selvrealiseringen av friheten til en minoritetsgruppe som kollektiv frihet. Før var ikke sosialistene opptatt av religion, men nå går det inn under en minoritetsgruppering. Det er en forskjell mellom hva slags type «frihet» venstre- og høyresiden ønsker å fronte. Høyresidens form for liberalisme setter heller et større fokus på enkeltmenneskets frihet fremfor en kollektiv frihet. Han påstår at venstresiden har tatt på seg hatten for å fronte disse sakene fordi etikk, moral og følelser som beskriver det ideelle samfunnet er appellerende for venstresidens retorikk, og det skaper et godt grunnlag for å fronte post- moderne sannheter som ikke har en vitenskapelig fasit. Et eksempel på det er Sveriges statsminister under innvandrerkrisen der han sa at «svenskene må åpne sine hjerter», og ellers utelukker andre faktiske påstander.

Denne formen for retorikk treffer også venstresiden godt, da dem ofte er progressive og ønsker en «endring». Derfor roper de høyt, og anti- woke må rope enda høyere for å bli hørt. Det kan føre til en polariserende debatt og gjensidig kansellering. Likevel mener han at de som er woke liker å dyrke en offerrolle, og fremstår som oppmerksomhetssøkende.

Ifølge informanten fra Arbeiderpartiet har «woke- saker», som å være moralsk på vakt etter rasisme og urettferdighet i samfunnet alltid tilhørt venstresiden, men etter at woke- begrepet ble mer populært på folkemunnene har høyresiden fått et samlebegrep de kan bruke.

Likevel påstår hun at ungdomspartiene er fundamentalt mer uenige med hverandre, som igjen skaper usaklige diskusjoner og polariserende debatter. Debattantene er der for å fronte sin politikk og ikke for å nødvendigvis bli overtalt eller overtale andre meddebattanter. På debatter representerer de sitt politiske budskap og stiller ikke opp for å finne en mellomting alle kan leve med.

Informant 5 fra Venstre mener at mange utenfra ville sett på Venstre- velgere som woke fordi de er sosial- liberalister. Woke- verdiene er mer plassert ut mot

venstresiden; Feminisme, lik lønn, LGBTQ+, og antirasisme er kampsaker som venstresiden driver en større aktivistisk bølge for.

7.1.4 Kanselleringskultur og politisk korrekthet

Kanselleringskultur og politisk korrekthet er noe flere informanter forbinder med woke- kulturen. Denne påstanden kan trolig generaliseres til en større populasjon.

Informanten fra Rødt svarte med at å sensurere det som kan oppfattes som støtende kan være både riktig og uriktig avhengig av konteksten. At bedrifter bruker sanksjoner for å dra samfunnet i riktig retning kan være smart, og samtidig kan det være lurt å passe på språkbruken for å vise respekt for enkelte individer som kan identifisere seg annerledes. Likevel er det viktig at stemmene i debatten ikke dempes for å ikke skade ytringsfriheten, men man skal likevel tåle å bli sagt imot.

For informanten fra Høyre er politisk korrekthet en form for «vær forsiktig; du kan krenke noen»- holdning. Det kan føre til å begrense tull og sarkasmen i samfunnet. Som Elon Musk sa, kan woke- kulturen skape en humorløs verden. Man blir enkelt kansellert gjennom sosiale medier, og det behøver ikke være en god grunn som ligger bak. Man kan dra ting ut av kontekst eller kalle noe som ikke er rasistisk for rasistisk fordi oppfatningene er subjektive. På en annen side kan det utvanne begrepets egentlige betydning. Kanselleringskulturen kan pushe en bølge på en person man generelt ikke liker, og kan ta i bruk virkemidler som setter han i et dårlig lys for at andre ikke skal ønske å assosiere seg med vedkommende. Et eksempel på dette er Baris Brevik som mistet jobben hos Jean Paul.

Informanten fra Fremskrittspartiet dro opp flere eksempler der minoriteter har fått hovedroller som ikke er i tråd med den tradisjonelle karakteren, for eksempel Rapunzel som vi kjenner med langt, blondt hår, er nå blitt en inder med krøller. Snøhvit har blitt mørkhudet. Overrepresentasjonen av minoriteter i film og realitybransjen er ifølge han et klart eksempel. USA har fått universitetsbibliotek og kvoter/ekstrapoeng ved opptak til studier. Resultatet er at det har oppstått en reversert segregering på bakgrunn av minoriteters initiativ.

Informanten fra Arbeiderpartiet mener at kanselleringskulturen er ofte på jakt etter rasisme der den ikke finnes, og kanskje det henger med en dyrking av en offerrolle som informanten fra Fremskrittspartiet snakket om. Woke blir assosiert med en krenke- og kanselleringskultur som ved flere eksempler har gått for langt. Man er på jakt etter ting å kritisere, og enkelte blir krenket på vegne av at andre potensielt kan bli krenket. Samtidig har vi en bølge av aktivister som ikke ønsker å forstå, men kansellering i seg selv er likevel en form for ytringsfrihet. Hun tok frem eksempelet om underskriftskampanjen mot Danby Choi. Det kan være en form for «jeg liker ikke deg, du skal kanselleres» som Høyre- informanten trakk frem.

Likevel påpeker woke- aktivistene holdninger som «samfunnet» mener ikke er riktig og virker som en form for oppdragelseskultur for å få folk til å endre mening. Nå har man kommet til et punktet hvor minoriteter kjemper mot hverandre, begrep blir utvannet og ikke- saker blir store saker. Minoriteter skal være bedre og ha særfordeler som gjør at woke blir assosiert med noe negativt.

Informanten fra Venstre ser for seg at en stor del av å være woke er å kansellere og ikke ønske å lytte til hva andre har å si. Ifølge han er woke en kultur med flere progressive stemmer, i likhet med informanten fra Fremskrittspartiet.

Kanselleringskulturen står i fronten for å gi enkelte sosiale konsekvenser og utestenging. Før var man mer åpen, men nå har man endt opp med å være ærlig kun mot folk man stoler på. Vi kan trekke dette til resultatet av FNs Human Development Report som viser at folk har svekket tillit til hverandre (United Nations Development Programme, 2022) i frykt for de sosiale konsekvensene. Informanten selv støtter opp under woke- saker, men velger å ta avstand fra begrepet woke fordi han ikke er opptatt av å kansellere noen.

7.1.5 Relevans i Norge og myndighetenes funksjonelle tiltak

Staten har til en viss grad gått inn for å sikre trygghet og frihet for minoritetsgrupper gjennom kvotering og diskrimineringslov og bidra til mangfold og inkludering i samfunnet. Det kan være i tråd med de sosialliberale prinsippene der staten sikrer frihet for utsatte og sårbare grupper. I hvilken grad er det nødvendig, og fungerer det i praksis?

Ifølge informanten fra Rødt er diskrimineringsloven nødvendig. Det samme mente informanten fra Høyre, Arbeiderpartiet og Venstre, men disse argumenterte med ulike synspunkter. Et betydelig flertall mener det bør være en diskrimineringslov som verner om minoriteter, men loven fungerer ikke nødvendigvis optimalt i praksis og er ikke universell.

Informanten fra Rødt mener at det er viktig med en diskrimineringslov, men at den ikke sensurerer. Det er likevel vanskelig å definere hva som er diskriminerende og hva som kan krenke. Min oppfatning er at det kan være på bakgrunn av livsstil, kultur og oppdragelse hva en blir berørt av. Noen har en høyere terskel for selvironi enn andre. En diskrimineringslov er viktig å konkretisere, men vanskelig å definere hvordan den skal se ut. Informanten mener at staten bør innføre et universelt lovverk som skjermer alle minoriteter, men minoriteter er likevel så ulike at det blir vanskelig å skjerme alle under en lov.

Informanten støtter også kjønnskvolter, men det kan være vanskelig å utføre i praksis. Han selv har opplevd det gjennom sitt politiske engasjement.

Samtidig mener informanten at vi har en lang vei å gå med likestillingen. Den progressive samfunnsendringen har dyrket en usaklig og polarisert debatt. Vi har opplevd Pride- skytingen som setter igjen en frykt hos skeive og gjør at de ikke tørr å være seg selv, samtidig som Fosen- saken baserer seg på menneskerettighetsbrudd mot urfolk.

Informanten fra Høyre mener også at det er viktig med en diskrimineringslov, men vi er fra før av svært flinke til å løfte debatter om gjensidig respekt og menneskerettigheter. Samtidig er det mange debatter som går under en kam, og derfor kan det bli vanskelig med en lov som skjermer alle, men det er også viktig for informanten at loven ikke går på bekostning av andre. Kanskje kan et mer dekkende lovverk skape mindre usikkerhet, men hvor løssluppen skal den være før den slutter å fungere?

Ifølge informanten fra Fremskrittspartiet er det ikke nødvendig med en diskrimineringslov fordi den ikke vil funke uansett. Det er vanskelig å gjøre woke-aktivistene fornøyde når de først innbiller seg en offerrolle som de vil dyrke. Man vil

alltid finne noe negativt med alt når man først er i gang, og det er vanskelig å synse hva enkelte kan bli fornærmet av. Det er bortkastede ressurser for politiet å håndtere saker som kan være mangel på respekt for hva vedkommende identifiserer seg som.

Han mener at minoriteter har like rettigheter i Norge, og i enkelte tilfeller særfordeler. Kjønnskvotering fungerer heller ikke i praksis, da mange kvinner blir ufrivillig satt i verv de egentlig ikke ønsker fordi man har fått utdelt en «kvinnelig plass», mens andre skriver sin kone på papiret og gjør jobben selv. I likhet med kvinnen fra Arbeiderpartiet, mener han også at en arbeidsgiver enklere kan foretrekke å innkalle en Jens fremfor en Muhammed til intervju, men er det tilstrekkelig nok til å straffes juridisk?

Informanten fra Arbeiderpartiet mener at et diskrimineringslovverk kan bidra til å forhindre og forebygge rasisme og urettferdighet, og endre holdninger i samfunnet. Kvotering kan derimot gjøre at enkelte kan oppfatte at de selv blir «kvotert» inn, og kan dermed anses som uheldig. Mange innvandrere tuller selv med dette, men kanskje det er bedre enn å ikke få en jobb i det hele tatt.

Hun forteller videre at de store kampsakene innenfor rettferdighet og likestilling er allerede tatt. Nå handler det mer om hvordan man blir møtt i ulike miljøer. Det er også små ting som kan endres underveis, men de store kampene er tatt.

Informanten fra Venstre mener derimot at staten bør gå inn og gi handlinger konsekvenser hvis det er ting som absolutt ikke bør sies. Mange slipper unna med rasistiske kommentarer som burde ha fått straff, men det er samtidig vanskelig for informanten å konkretisere hva som egentlig er rasistisk nok til å straffes og ikke. Han kalte dette for en «hårfin linje mellom hva som er greit og ugreit». Respekt er noe av det viktigste, og derfor er det «sosiale» som sitter igjen i Norge det store problemet. Vi er mer likestilt enn andre land, men noen grupper som trans- seksuelle og ikke- binære er ikke like sosialt aksepterte.

For informanten er kjønnskvotering en fin ting, men når han selv opplevde det så forstod han at det kanskje kan være negativt likevel. Likevel skal slike tiltak føre til at «samfunnet går videre». Det blir for dumt når den eneste grunnen til at man får et styreverv er på bakgrunn av kjønn.

8 KONKLUSJON

Alle informantene har mer eller mindre en assosiasjon om woke- begrepet på linje med den akademiske tilnærmingen til Thorsen (2024) og Civita (2023) i deres politiske ordbok: woke- tilhengere er årvåkne mot sosial urettferdighet og opptatte av politisk korrekthet. Hva som er politisk korrekt kan være verdier som er i tråd med punkter sentrale i FNs menneskerettighetskonvensjon som blant annet står sentralt i Norge, ifølge Utenriksdepartementet (2014).

Hva som inngår i woke- tematikken er flere identitetspolitiske spørsmål. Informanten fra Venstre forklarte at woke- verdier for han er blant annet feminisme, LGBTQ+ aktivisme, samt lønnsutjevning på tvers av kjønn – samlet sett; rettferdighetskamper.

Informanten fra Arbeiderpartiet knyttet woke- kulturen opp mot en oppdragelseskultur som skal påpeke uakseptabel oppførsel. På denne måten kan enkelte forhåpentligvis lære hva som er riktig og feil, og en slik kultur foregår i Norge. Flere av informantene forklarte også at det kan øke frykten for å ytre seg offentlig i frykt for å trække feil og bli sosialt utstøtt av samfunnet.

Det kan svekke tilliten og åpenheten i samfunnet, og ifølge Human Development Report fra 2021/22 fra 2022 er trenden negativ.

Woke- begrepet kan også brukes for å beskrive en progressiv, venstreorientert aktivist. Cammaerts (2022) skriver at woke- begrepet kan brukes som en merkelapp fra høyresiden når en først skal reise identitetspolitiske spørsmål og flytte oppmerksomheten vekk fra den som ytrer seg fordi woke kan oppfattes som et negativt ladet ord.

8.1 Progressive verdiendringer og flytende sannheter

Flere informanter kunne fortelle at woke- aktivismen er en typisk «venstrevridd greie» i den forstand at de tar opp kampsaker som lenge har tilhørt venstresiden, men også i bruken av retorikk og maktspråk. Med FNs menneskerettighetskonvensjon og en liberalistisk ideal som preger Vesten og henger tett med demokrati og rettsvesen, er

slike verdispørsmål vanskelige å kritisere, som Dybedahl, Hverven, Innset, & Kristjánsson (2019) skriver. Dermed kan disse idealene spres og bli hegemonier. Cammaerts (2022) nevner at hegemoniseringen er normaliseringen av kultur og ideer, og dette kan være i tråd med hva informantene fra Rødt og Venstre mener. De nevner at «samfunnsutviklingen går videre». Mearsheimer (2021) nevner også at liberale verdier er selskrevne verdier å adoptere, og kan virke som de ikke er kritikkverdige.

Informanten fra Rødt forklarer hva han mener burde vært med i et «perfekt samfunn». Det er ikke uvanlig for venstresiden å fronte idealistiske saker om kollektiv frihet og fremme en følelseladd retorikk med mye aktiv patos. Samtidig kan vi lese i teoridelen at i starten av woke- bevegelsen var deres tilhengere mer «kompetente» fordi de så urettferdigheten i samfunnet som mange ikke så. I dagens woke- debatt kan vi se en mønster av svarene til både Rødt og Venstres informanter at de snakker om «å prøve å forstå» eller at mange ikke eier kunnskap om enkelte identitetspolitiske spørsmål, som at det finnes mange kjønnsidentiteter. Andre kan også «slite med å forstå».

Det kan være en hersketeknikk som prøver å vise at kritikerne ikke har satt seg inn i temaet og er kunnskapsløse, da det er vanskelig å definere hva som er riktig når universelle sannheter blir kritisert. Woke- aktivistene benytter en form for maktspråk i tråd med Johansen (2003) sin forklaring: retorikken er følelse- og verdiladd med mer eller mindre «åpen propagandistisk strategi». Det kan også gjelde for dem som er anti- woke.

Samtidig trekker Rødt- informanten frem at han ser på Norge som et konservativt, kristent land som henger igjen på enkelte verdispørsmål. Mange holdninger ligger også latent i mennesker, som informanten fra Arbeiderpartiet la til uttrykk for. Venstresiden kan oppfattes som revolusjonerende, progressive, og høylytte stemmer. Det fører igjen til at anti- woke må slå hardt med samme høylytte retorikk. Det kan føre til gjensidig kansellering og ytterligere polarisering av debatten. Tranøy (2022) forklarer begrepet frihet som *flertydig*. Venstre- og høyresiden tar for

seg ulike aspekter av frihetsbegrepet. Den kollektive friheten stiller seg sterkere på venstresiden, og er mer i tråd med identitetspolitikken definisjon til Universitetet i Oslo (2023) at det er *gruppetilhørigheten* som står sentralt for ens identitet. Informanten fra Fremskrittspartiet dro frem at liberalistister fokuserer på enkeltindividets frihet foran den kollektive friheten.

8.2 Woke = kanselleringskultur

Schackt (2023) skriver at kultur har noe med gjengående *kommunikasjon-* og *adferdsmønstre* å gjøre. Et tydelig maktspråk og handlinger som fører til å utestenge andre er tydelige adferdsmønstre som dyrker kanselleringskultur.

Et annet sentralt punkt blant informantene er at woke- bevegelsen har bidratt til en kanselleringskultur som gjør at enkelte velger å skille seg fra bevegelsen, selv om de støtter fundamentet i de woke- relaterte kampsakene. Informanten fra Venstre er en av dem. Som informanten fra Arbeiderpartiet sa, skyldes dette at feminister og andre aktivist- miljøer har frontet saker på en radikal måte, og gjort at mange tar avstand og ikke vil assosiere seg med slike grupperinger. Informanten fra Venstre ønsker ikke å kansellere noen, men det betyr ikke at han er uenig i at sakene som woke- tilhengerne tar opp er viktige. Kansellering er en sanksjon som kan sikre en form for makt i tråd med Engelstad og Thorsen (2022); de gjør det for å oppnå det de ønsker, og får en til å handle slik man ellers ikke ville gjort.

Det kan være en grunn til hvorfor høyresiden fikk flertall i skolevalget (Nordmo, 2023).

På en annen side kan man registrere at kanselleringskulturen reagerer på kontroversielle utsagn, men å ytre at det finnes to kjønn har lenge vært en universell sannhet. Influenser Baris- Brevik har vært et eksempel på å bli kansellert for å ytre noe som for et par år siden var en selvfølge, og blitt utsatt for kansellering gjennom å miste jobben og kastet ut av en konkurranse (Skandinavisk mediedistribusjon, 2023). I Nielsens artikkel fra 2022, stod det også at Jean Paul tok sterk avstand fra Breviks uttalelser.

Et slikt eksempel kan igjen peke på hva informanten fra Fremskrittspartiet sa: post-moderne flytende sannheter og usannheter kan i stor grad ha preget debatten vi sitter igjen med i dag.

En annen viktig faktor er sosiale medier – et sted der woke- debatten i stor grad har tatt fyr, og et sted mange kjenner debatten fra. Singh & Dangmei (2016) skriver i artikkelen at teknologi er Generasjon Z sin «identitet», og mye kan stort sett tyde på at mange ungdommer følger med på debatten der. Det kan også ha bidratt til å polarisere debatten fordi man enklere kan miste disiplinen som kommer av å se et menneskes reaksjon på hva du sier gjennom dialog på sosiale medier. Dette kan fordrøye og polarisere debatten ytterligere, og skape et kjørligere debattklima. I tillegg har sosiale medier og den økte informasjonsflyten bidratt til å gi rom og bedre synlighet for minoriteter til å ytre seg og skape «bevegelser». På denne måten kan det også være enklere å kansellere personer, og for eksempel starte en underskriftskampanje og samle mennesker mot noen. Det kan også gjøre det minst like enkelt å skape grupperinger for å splitte mennesker.

8.3 Woke i Norge

Informantene fra Høyre og Venstre tok også opp kulturkrigen i USA som har spredt seg til Norge. Gjennom sosiale medier er informasjonsflyten betydelig raskere og utenlandske kulturer kan enklere smitte over på oss. Flere av informantene nevnte at woke ikke er noe de oppfatter som en viktig sak for Norge, da vi også har vært flinkere til å snakke om gjensidig respekt, likestilling, likeverd og flinke til å ta hensyn til FNs menneskerettighetskonvensjon.

Kvinnen fra Arbeiderpartiet mente også at det heller ikke er en sak som er viktig for Norge å ta, da de store kampene allerede er tatt. Informanten fra Rødt mener likevel at Pride- skytingen og Fosen- saken er eksempler som betyr at vi enda ikke har kommet langt nok. Når det gjelder Fosen- saken, er det ikke uvanlig at ekspropriasjonssaker kan ende ganske stygt, og at det ikke nødvendigvis har vært et aktivt menneskerettighetsbrudd.

Vi finner likevel stadig eksempler som minner oss på at det er en aktiv kanselleringskultur i Norge, og mesteparten går gjennom sosiale medier.

Woke- kapitalisme har også oppstått i Norge med for eksempel med Diplom- Is logoen (NTB, 2020). Kanselleringen av Thon hotell som ikke har reist pride- flagget under pride- måneden og blitt sanksjonert av flere norske kjendiser kan være et eksempel på en bedrift som ikke hiver seg på woke- bølgen. Bedrifter som får opplæring i rosa kompetanse for å vise at de støtter mennesker med alle seksuelle legninger kan trolig også bruke det som en faktor for å vise på at de er bedre enn andre bedrifter. At bedrifter tar tak tar stilling til identitetspolitiske og politisk korrekte standpunkter er heller ikke noe nytt, som eksempelet i Conklin (2021) sin artikkel om Nike og Coca- cola.

8.4 Statlig ansvar og sosialliberale tiltak – fungerer dem i praksis?

Politisk korrekte tiltak fattet av myndighetene blir omdiskutert. Fra staten som en «nettvekerstat» har det videreutviklet seg med John Stuart Mills tanker om at «*politikk skal være et utålmodig arbeid for rettferdige løsninger*». Beskyttelsen av den individuelle friheten er i tråd med sosialliberale prinsipper (Civita, 2020). Rawls tar opp likhet for samfunnets spilleregler og juridiske friheter for rettferdighet. Marxismen har også et grunnlag for å avdekke sosial urettferdighet og sikre likhet for innbyggerne. Dette er i tråd med utsagnet til Dybedahl, Hverven, Innset, & Kristjánsson (2019): sosialliberalismen og sosialismen kan overlapse hverandre som gir en logisk grunn til hvorfor venstresiden har tatt på seg hatten som woke- forkjempere. Frihetsprinsippet de kjemper for er i tråd med L.T. Hobhouse sine grunnpilarer rundt frihet.

Flere informanter har svart at kjønnskvoltering i styrever og utvalg kan være et positivt virkemiddel, men når man opplever det i praksis kan man bli utstøtt av et passende verv fordi de er «feil kjønn». Det er fint at kvinner får en mulighet til å innta maktposisjoner, men det kan bli et problem når alt man tenker på ved ansettelsen er

en kjønnskabal som må gå opp fordi det er et krav fra statlige myndigheter. Hvis ikke, kan det for eksempel hende at andre institusjoner eller partier får verv som andre med kandidater av feil kjønn har krav på.

Alle informanter utenom infromanten fra Fremskrittspartiet har vært enige i at diskrimineringsloven er en nødvendighet: det kan bidra til å forebygge diskriminering og skjerme minoriteter fra det som kan gå utover deres frihet til å være seg selv.

Informantene var enige i at grensen til hva som er diskriminerende og ikke diskriminerende er subjektiv, og det kan derfor være utfordrende hvordan loven skal se ut for å skjerme alle minoriteter som kan være svært ulike fra hverandre. Å skape en universiell lov kan i denne sammenhengen også virke veldig idealistisk, og i realiteten betyr det at den nødvendigvis ikke fungerer i praksis. Samtidig er det viktig at man står opp for rasisme og diskriminering slik at minoriteter føler seg trygge i samfunnet, men det kan bygges under etiske holdninger og normer i samfunnet.

Diskrimineringslover og kjønnskvoltering er i stor grad i tråd med sosialliberalistiske verdier der staten tar på seg ansvaret for å sikre minoriteter friheten til å ta plass i samfunnet. Misbruk av diskrimineringsloven, som for eksempel å anmelde rasisme som ikke er der og vrir om budskap, kan likevel forekomme. De fleste kamper er tatt, men det vil alltid oppstå dårlige holdninger i samfunnet. Som informaten fra Arbeiderpartiet nevnte; man bli sett med et kritisk blikk av en middelaldrende konservativ mann fra bygda når en kvinne har fått et viktig styreverv. Det betyr ikke at slike holdninger bør gå rettens vei, selv om dem kan oppleves som ubehagelige for noen.

9 AVSLUTNING

Det er ingen tvil om at woke- bevegelsen startet som noe positivt og nødvendig. I dag snakker vi på inn- og ut pust om demokrati, likeverd, og gjensidig respekt som woke- bevegelsen og andre menneskerettighetsbevegelser kan ha bidratt til. Vi har ikke hatt en segregert Norge på samme måte som i USA, og derfor må vi ikke glemme at den amerikanske woke- debatten har en helt annen bakgrunn enn debatten vi dyrker i Norge i dag.

Dagens inntrykk av woke- kulturen assosieres med kanselleringskultur mot det som er politisk ukorrekt og kan stride mot FNs menneskerettighetskonvensjoner. De som bestemmer det, er woke- tilhengerne som dyrker kanselleringskulturen som truer ytringsfriheten – woke- verdiene er nesten for perfekte for å kritiseres. Disse verdiene er nøkkelen til en perfekt og harmonisk verden.

Ulempen er når aktivismen kommer til et ytterpunkt at man ikke ønsker å assosieres med bevegelsen lenger – man avstår fra å være woke, og blir heller betegnet som en anti- woke. Det betyr likevel ikke at man er rasist og homofob. Påleggingen av woke- verdier kan være et verktøy som brukes til å vri om dagens normative holdninger, og konstruere nye, flytende sannheter som samfunnet må akseptere for å unngå å bli boikottet. Når man ikke viker for bevegelsen kan man bli sosialt utstøtt på en hardtslående måte.

At debatten skjer på sosiale medier uten innsikt over at man responderer til mennesker som leser dette, fører også til ytterligere polarisering.

I Norge har myndighetene tatt på seg ansvarsrollen for å sikre minoriteters frihet i tråd med sosialliberale prinsipper som bidrar til å dyrke en oppdragelseskultur, og viser hvilke holdninger som forventes av oss som respektive samfunnsborgere.

Likevel kan tiltakene bli misbrukt. Å lete etter rasismen der den ikke finnes kan bidra til å dyrke en offerrolle, og når man innbiller seg at man er et offer blir det en livsstil. Man vil aldri bli fornøyd, uansett hvilke tiltak som iverksettes.

Det virker idealistisk å kvotere kvinner og andre minoriteter inn i styrer og arbeidsliv for å løfte likestillingen, og det ser svært bra ut utenfra, men i realiteten kan det slå feil ut. Underrepresenterte samfunnsgrupper kan bli overrepresentert og utnyttet som «trumpf- kort» for å forbedre bedriftens omdømme.

Som ellers i livet, er det viktig med balansegang. Vi må ikke glemme woke- verdiene og den gjensidige respekten som sikrer alle innbyggerne frihet og trygghet, men diskusjonen bør ikke dras til ekstreme ytterpunkter folk flest ikke kjenner seg igjen i. Vi har mye å takke woke- bevegelsen for, men kanskje nåtidens post- moderne woke har gått mot sin hensikt og rett og slett fått oss til å tro at – ja, woke har blitt en joke.

10 BIBLIOGRAFI

- Berg, O. T. (2023, 27. november). Liberalisme. I *Store norske leksikon*.
<https://snl.no/liberalisme>
- Bærum Kunsthall. (u.å.). *NOT-TODAY-SATAN*. Bærum Kunsthall. Hentet 24. februar fra
<https://baerumkunsthall.no/NOT-TODAY-SATAN>
- Cammaerts, B. (2022). The abnormalisation of social justice: The 'anti-woke culture war' discourse in the UK. *Discourse & Society*, SAGE 33(6), 730-743.
- Civita. (2020, 26. oktober). Sosialliberal. I *Civita, politisk ordbok*. <https://civita.no/politisk-ordbok/sosialliberal/>
- Civita. (2023, 1. september). Woke. I *Civita, politisk ordbok*. Hentet fra <https://civita.no/>:
<https://civita.no/politisk-ordbok/woke/>
- Conklin, A. (2021, 18. mai). 'Woke' corporations called out in ad campaign; Nike, Coca-Cola in the firing line. *Fox business*. Hentet fra <https://www.foxbusiness.com/>:
<https://www.foxbusiness.com/politics/ad-campaign-woke-nike-coca-cola-american-airlines>
- Coor. (u.å.). *Cancel culture*. Coor. Hentet 19. mars fra
<https://www.coor.no/presserom/innsikt/cancel-culture/>
- Dahlum, S. (2021, 9. mars). Validitet. I *Store norske leksikon*. <https://snl.no/validitet>
- Dybedahl, O., Hverven, S., Innset, O., & Kristjánsson, M. (2019, 29. februar). Avkledd liberalisme. *Nytt norsk tidsskrift*, 36(1), 41-52.
- Engelstad, F., & Thorsen, D. (2022, 5. juni). Makt. I *Store norske leksikon*. <https://snl.no/makt>
- Hagtun, A. (2000). Den sosiale liberalismen. *Venstre*. Hentet 16. april 2024 fra
https://www.venstre.no/files/sentralt/den_sosiale_liberalismen_01042000.pdf

- Halvorsen, K. (2008). *Å forske på samfunnet; en innføring i samfunnsvitenskapelig metode*. Cappelen Akademisk Forlag.
- Hem, E. (2020, 7. august). Livsstil. I *Store medisinske leksikon*. <https://sml.snl.no/livsstil>
- Heritage Expains. (2021, 12. april). *Woke Corporate Capitalism*. Hentet fra <https://www.heritage.org/progressivism/heritage-explains/woke-corporate-capitalism>
- Higgins, T. (2023, 23. desember). Why Elon Musk Won't Stop Talking About a 'Woke Mind Virus'. *The Wall Street Journal*. Hentet fra <https://www.wsj.com/>: <https://www.wsj.com/tech/elon-musk-woke-mind-virus-41576aa6>
- Holter, H., & Kalleberg, R. (1996). *Kvalitative metoder i samfunnsforskning*. Universitetsforlagets Metodebibliotek.
- Jacques-Garvey, A. (2022, 10. desember). Philosophy and Opinions of Marcus Garvey. *Hostos Community College Library*. <https://guides.hostos.cuny.edu/>: <https://guides.hostos.cuny.edu/lac118/5-1>
- Johannessen, A., Tufte, P., & Christoffersen, L. (2016). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*. Abstrakt forlag.
- Johansen, A. (2003). *Talerens troverdighet: tekniske og kulturelle betingelser for politisk retorikk*. Universitetsforlaget.
- KORO (u.å.). *vb.48 721 - Koro - Kunstverk*. Hentet 13. februar 2024 fra <https://koro.no/kunstverk/vb-48-721/>
- Kvale, S. (1997). *Det kvalitative forskningsintervju*. Gyldendal Norsk Forlag.
- Likestilling- og diskrimineringsloven. (2017). *Lov om likestilling og forbud mot diskriminering (LOV-2017-06-16-51)*. Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2017-06-16-51/>
- Lund, T., & Haugen, R. (2006). *Forskningsprosessen*. Unipub Forlag.
- Mauno, H., & Stensrud, K. (2023, 6. september). Borgerlig dominans under årets skolevalg - Ap gikk mest tilbake. *Dagsavisen, nyheter*.

<https://www.dagsavisen.no/nyheter/2023/09/05/borgerlig-dominans-under-arets-skolevalg/>

Mearsheimer, J. J. (2018). The Impossible Dream. I *The Great Delusion: Liberal dreams and International Realities*. (s. 1-44). Yale University Press.

Megaard, H. (2013, 25. august). Historien om borgerrettighets-bevegelsen. *Amerikansk Politikk*. Hentet fra <https://www.amerikanskpolitikk.no/2013/08/25/bakgrunn-den-amerikanske-borgerrettighetsbevegelsen/>

Mueller, J. (2023, 28. februar). Buttigieg pushes back on McConnell criticism of 'woke initiatives'. *The Hill*. <https://thehill.com/homenews/administration/3877254-buttigieg-pushes-back-on-mcconnell-criticism-of-woke-initiatives/>

Utvik, T. I. (2022, 9. august). Kanselleringskultur. *NDLA*. <https://ndla.no/nb/subject:d1fe9d0a-a54d-49db-a4c2-fd5463a7c9e7/topic:077a5e01-6bb8-4c0b-b1d4-94b683d91803/topic:6edcd362-b2b5-4d30-80e3-9b0164b352e1/topic:d83ab4a1-81ff-4360-b33a-6c686291c836/resource:739149e4-c02f-489e-831f-92627f2f62a2>

Nielsen, T. (2022, 15. desember). Avslutter samarbeid med norsk TikTokker: – Tar sterk avstand fra påstandene, *Nettavisen, Livsstil*. <https://www.nettavisen.no/livsstil/avslutter-samarbeid-med-norsk-tiktoker-tar-sterk-avstand-fra-pastandene/s/5-95-791663>

Nilsen, M. M. (2021, 20. desember). Unge er redde for å bli «cancelled». *VG*. <https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/66yeOW/unge-er-redde-for-aa-bli-cancelled>

Nordmo, S. (2023, 8. september). Woke-misnøye og klimaformynderi pekes ut som årsaker til Frps brakvalg. *ABC nyheter*. <https://www.abcnyheter.no/nyheter/norge/2023/09/08/195947009/woke-misnoye-og-klimaformynderi-pekkes-ut-som-arsaker-til-frps-brakvalg>

NTB (2020, 2. desember). Vil ikke støte noen - Diplom-Is endrer logoen. *Nettavisen, økonomi*. <https://www.nettavisen.no/okonomi/vil-ikke-stote-noen-diplom-is-endrer-logoen/s/12-95-3424056415>

Nærings- og fiskeridepartementet. (2023, 19. juni). Historisk enighet om krav til kjønnsbalanse i norske styrer. *Regjeringen*.

<https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/historisk-enighet-om-krav-til-kjonnbalanse-i-norske-styrer/id2985631/>

Pang, X. (2023a, 27. februar). Jack Chen (20) er anti- woke. VG. <https://www.vg.no/>:
<https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/JQrz88/jack-chen-20-er-anti-woke>

Pang, X. (2023b, mars 29). Anon (18) og Sania (17): – Antiwoke-aktivistene har vunnet. VG *nyheter*. <https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/jlkXmb/anon-18-og-sania-17-bekymret-antiwoke-aktivistene-har-vunnet>

Pang, X. (2023c, mars 1). Sunniva (18) og Nhan (22) er anti- woke: Vil være politisk ukorrekt. VG, *nyheter*. <https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/l34g3M/sunniva-18-og-nahn-22-er-anti-woke-vil-vaere-politisk-ukorrekt>

Rawls, J. (2013). *Theory of Justice*. Koninklijke Brill NV.

Ringdahl, K. (2012). *Enhet og mangfold: Samfunnsvitenskapelig forskning og kvantitativ metode*. Fagbokforlaget.

Schackt, J. (2023, 24. november). Kultur. I *Store norske leksikon*. <https://snl.no/>:
<https://snl.no/kultur>

Singh, D. A., & Dangmei, J. (2016). Understanding the generation Z: the future workforce. I I. G. Department of Business Management, *South-Asian journal of multidisciplinary studies*, 3(3) 1-5

Skandinavisk mediedistribusjon (2023, 9. august). Influensere kastet ut av stein, saks papir mesterskap: - Trist dag for folkesporten. *My News desk*.
https://www.mynewsdesk.com/no/skanmed/tag/influensere?tags_tab=stories

Skog, O. J. (2004). *Å forklare sosiale fenomener: en regresjonsbasert tilnærming*. Gyldendal akademisk forlag.

Thorsen, D. (2024, 7. februar). Woke. I *Store norske leksikon*. <https://snl.no/woke>

Tranøy, K. E. (2022, 21. juni). Frihet. I *Store norske leksikon*. <https://snl.no/frihet>

Trudon, T. (2016, 5. januar 5). Say Goodbye To 'On Fleek,' 'Basic' And 'Squad' In 2016 And Learn These 10 Words Instead. *MTV*. <https://www.mtv.com/:https://www.mtv.com/news/apdwr6/teen-slang-2016>

United Nations Development Programme. (2022). *Human Development Report 2021/22: Uncertain Times, Unsettled Lives: Shaping our Future in a Transforming World*. United Nations Development Programme.

Universitetet i Oslo. (2023, 11. juli). Identitetspolitikk. I *UiO, institutt for biovitenskap*. <https://www.mn.uio.no/ibv/tjenester/kunnskap/plantefys/leksikon/i/identitetspolitikk.html>

Utenriksdepartementet. (2014, 1. desember). Sentrale menneskerettighetskonvensjonene. *Regjeringen*. <https://www.regjeringen.no/no/tema/utenrikssaker/menneskerettigheter/ny-struktur/sentrale-menneskerettskonvensjoner/id2076765/>

Venstre. (2020). *Venstres prinsipprogram*. Hentet 3. april fra <https://www.venstre.no/assets/Venstres-prinsipprogram-2020.pdf>

Yaksich, M. J. (2005). Consuming Queer: The Commodification of Culture and its Effects on Social Acceptance. *Elements spring 1(1)* 26-35.

11 VEDLEGG

VEDLEGG 1: Intervjuguide

Personlig oppfatning og erfaring	Hva betyr woke for deg, og hva er dine erfaringer med begrepet?
Eksempler på woke	I hvilke sammenhenger bruker ungdom i ditt miljø/partifeller begrepet? Hvordan henger det sammen med politisk korrekthet og kansellering, og hvordan oppfatter du at man blir kansellert?
Politisk fremstilling av begrepet	Hva slags synspunkter om woke oppfatter du at dine partifeller har? Hvordan formidler dere budskapet, og hva ønsker dere at folk skal sitte igjen med? Hvilken rolle i debatten ønsker dere å ha? Hva slags rolle føler du «motstanderne» har?
Praksis av woke- kultur	Hvordan mener du at woke praktiseres i dagens samfunn?
Woke- kulturen i dagens Norge?	Føler du at woke passer inn i dagens samfunn? Hvorfor, hvorfor ikke? Hva mener du om diskrimineringslov, ens praksis og nødvendighet? Har minoriteter like rettigheter? Hvilken rolle bør staten ta inn i det?

VEDLEGG 2: Informasjonsskriv og samtykkeskjema for informanter

Vil du delta i intervju til min masteroppgave?

Dette er et spørsmål til deg om å delta som informant i min masteroppgave om *Woke kulturen i Norge*. I dette skrivet får du informasjon om hva deltakelse i intervjuet innebærer for deg.

Formål

Formålet med masteroppgaven min er å undersøke *hvordan ungdom oppfatter begrepet «woke» og dens aktualitet i Norge på tvers av politisk partitilhørighet, og i hvilken grad kan fenomenet knyttes opp mot sosialliberale prinsipper.*

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Universitetet i Sørøst-Norge er ansvarlig for prosjektet, som gjennomføres som en del av masterutdanningen min i samfunnsanalyse ved USN.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Du får spørsmål om delta i intervjuet fordi jeg tror at du i kraft av din stilling/jobb har relevant kunnskap om temaet jeg skal undersøke i oppgaven min.

Hva innebærer det for deg å delta?

Deltakelse innebærer at jeg gjennomfører et intervju med deg. Intervjuet følger en intervjuguide med spørsmål som er relatert til oppgavens tema, og jeg noterer ned samtalen vår.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykke tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle opplysninger om deg vil da bli anonymisert. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan blir opplysninger oppbevart og brukt?

Informasjon og opplysninger som kommer fram i intervjuet, vil kun brukes i arbeidet med min masteroppgave. Personopplysninger blir behandlet konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket. De eneste personidentifiserbare opplysningene jeg samler inn i prosjektet er ditt politiske ståsted, at informantene er under 30, samt eventuelt seksuell legning etter avtale hvis aktuelt. Koblingen mellom navnet ditt og opplysninger i intervju vil sikres gjennom en egen kodenøkkel som kun jeg har tilgang til.

I selve oppgaveteksten vil i utgangspunktet ikke informanter kunne gjenkjennes. Dersom jeg bruker direkte sitater, vil disse anonymiseres. Masteroppgaver fra MASAM - Master i kulturstudier ved USN blir heller ikke publisert eller gjort offentlig tilgjengelig, med mindre det er gjort eksplisitt avtale om dette.

Hva skjer med opplysningene dine når masteroppgaven er ferdig?

Masteroppgaven blir etter planen ferdig i løpet av juni 2024. Etter dette vil alle personopplysninger som er samlet inn bli slettet.

Hva gir meg rett til å behandle personopplysninger om deg?

Jeg behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

Dine rettigheter ved eventuelle uklarheter rundt identifikasjon i datamaterialet:

Du har rett til innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg, å få rettet personopplysninger om deg, få slettet personopplysninger om deg, få utlevert en kopi av dine personopplysninger og å sende klage til personvernombudet eller Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

På oppdrag fra Universitetet i Sørøst-Norge har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Trond Løyning, prosjektansvarlig ved Universitetet i Sørøst-Norge, på epost (trond.loyning@usn.no) eller telefon: 31 00 93 42:
- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS, på e- post (personverntjenester@nsd.no) eller telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Celina Hristov

Student ved MASAM- Master i Samfunnsanalyse, USN Handelshøyskolen

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om å delta i intervju til bacheloroppgave om *Woke kulturen i Norge*, og har fått anledning til å stille spørsmål.

Jeg samtykker til:

- ◆ å delta i intervju

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet, 30. juni 2024.

Signert av prosjektdeltaker, dato